

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1898. Andra Kammaren N:o 17.

Onsdagen den 16 mars, f. m.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 innevarande mars.

§ 2.

Föredrogos, hvar efter annan, Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande propositioner, och hänvisades dervid till statsutskottet följande propositioner, nemligen:

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter handlanden L. M. Welander från Skillingaryd,
angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Sofia Amalia Lundman,
angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter förre fanjunkaren Johan Johansson Berggren,
angående tiondefrihet för Höganäs stenkolsverk,
angående förändrade bestämmelser rörande förvaltningen af statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar m. m., och
angående upplåtelse af mark och virke från kronoparker till sanatorier.

Till behandling af lagutskottet öfverlemnades propositionen med förslag till lag med vissa bestämmelser angående enskilda banker, som afstått från sedelutgifningsrätt.

§ 3.

Härefter hänvisades till särskilda utskottet n:o 2 herr *Hj. Brantings* motion, n:o 229, och herrar *P. O. Lundells* och *Elis Nilsons* motion, n:o 230.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången lagutskottets utlåtanden n:is 43, 44, 45 och 46.

§ 5.

Föredrogs statsutskottets memorial n:o 41, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor, rörande anslagen under riksstatens sjetta hufvudtitel.

Mom. 1—5.

De af utskottet i nämnda moment föreslagna voteringspropositioner godkändes af kammaren.

Under *mom. 6* hade utskottet, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om herr Ernst Carlsons motion om anvisande, för utgifvande af en statistisk handbok öfver Sverige, af ett extra anslag å 30,000 kronor att utgå med hälften, eller 15,000 kronor, under hvarterdera af åren 1899 och 1900, framlagt förslag till voteringsproposition, så lydande:

»Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till herr Carlsons ifrågavarande motion, må, för utgifvande under sakkunnig ledning af en på svenska, engelska och franska språken affattad statistisk handbok öfver Sverige, dess näringar och samhällsförhållanden, under riksstatens sjetta hufvudtitel anvisa ett extra anslag af 30,000 kronor, att utgå med hälften, eller 15,000 kronor, under hvarterdera af åren 1899 och 1900, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammarren, beslutit, att herr Carlsons ifrågavarande motion ej må till någön Riksdagens vidare åtgärd föranleda.»

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Elowson: Herr greve och talman! Det är icke utan stora betänkligheter från grundlagsenlighetens synpunkt som jag kan vara med om att godkänna den nu föreslagna voteringspropositionen.

Statsutskottets sysslande med budgetsfrågor hvilar på den grundförutsättningen, att dessa frågor afse statsregleringen för det *närmast* följande året. Detsamma gäller ock om Riksdagens beslut angående budgeten. Litet längre fram under Riksdagens lopp kommer statsutskottet helt visst in till kamrarna med ett memorial, angående statsregleringen för år 1899. Egendomligt vore då, om man skulle ibland siffrorna i 1899 års riksstat finna ett bestämdt belopp, som afsåge riksstaten för år 1900. Onekligt är, att åtskilliga svårigheter äro förknippade med den voteringsproposition, som statsutskottet föreslagit under 6:te punkten af sitt memorial n:o 41. Den i ärendet väckta motionen om ett anslag af 15,000 kr. för hvartera af åren 1899 och 1900 har af Andra Kammaren utan anmärkning remitterats till statsutskottet. 1898 års statsutskott har upptagit motionen till behandling, och Första Kammaren har med afslag å utskottets afstyrkande hemställan beviljat ett anslag att utgå under år 1900. För min uppfattning ter sig saken så, som skulle ingen af dessa åtgärder vara i öfverensstämmelse med grundlagens rätta mening. Å ena sidan stå de faktiska tilldragelserna, å andra sidan legaliteten och vårdnaden om grundlagens helgd. Vid en närmare granskning af statsutskottets memorial visar det sig som skulle utskottet till fullo insett den konstitutionella betänklighet, som uppkommit genom de hittills vidtagna åtgärderna, nemligen genom Andra Kammarens remiss, utskottets förberedande behandling och Första Kammarens bifall. Ty utskottet vidfogar en tolkning af ja-propositionens innehåll, nemligen den tolkningen, att genom ett bifall till ja-propositionen den konstitutionella svårigheten skulle lösas på det sätt, att hela det ifrågasatta anslaget skulle uppföras i riksstaten för år 1899 med ett belopp af 30,000 kr. Men dervid möter en ny egendomlighet: Första Kammaren har icke för det begärda ändamålet beviljat mer än 15,000 kr. för år 1899.

Nu kan man ju säga: det hela är utan någon egentlig betydelse. Nå väl, det kan jag medgifva; jag är benägen för det antagandet, att meningen ingalunda varit att på ett obehörigt sätt begränsa den beslutanderätt, som tillkommer 1899 års Riksdag. Men om jag än är villig att medgifva detta, kan jag ej underlåta att framhålla, huru som en konstitutionell betänklighet här vid lag förefinnes, på det att icke något prejudikat för framtiden må härledas ur det nu använda förfaringsättet.

Under förutsättning, att ingen annan af kammarens medlemmar finner anledning att göra hemställan om voteringspropositionens ogillande, har jag för närvarande, herr talman, intet yrkande att göra.

Vidare yttrades ej. Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

§ 6.

Efter föredragning vidare af statsutskottets memorial n:o 42, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anlagen under riksstatens sjunde hufvudtitel, blefvo de af utskottet i nämnda memorial föreslagna två voteringspropositioner af kammaren godkända.

§ 7.

Föredrogs och bifölls bankoutskottets memorial n:o 3, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens hufvudkontor samt afdelningskontor i Göteborg, Jönköping, Kalmar och Karlstad.

§ 8.

Likaledes bifölls Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts härefter föredragna utlåtande, n:o 14, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utredning i fråga om landets mera betydande vattenfall m. m., och skulle detta beslut, jemlikt föreskriften i 63 § 3 mom. riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

§ 9.

Om afskaffande eller nedsättning af hvitbetssockertillverknings-skatten m. m.

Till kammarens afgörande förelåg vidare bevillningsutskottets betänkande n:o 12, i anledning af väckta motioner om afskaffande eller nedsättning af hvitbetssockertillverknings-skatten samt nedsättning af tullen å socker.

I motion n:o 35 inom Första Kammaren hade herr *C. F. Wærn* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta:

»att hvitbetssockertillverkningsafgiften skall från 1899 års början upphöra;

att från samma tid tullafgifterna skola nedsättas för raffineradt socker och för oraffineradt socker, icke mörkare än n:o 18 holl. st., till 16,5 öre pr kg. samt för oraffineradt socker, mörkare än n:o 18 holl. st., till 11,75 öre pr kg.; och

att med anmälan af dessa beslut anhålla, att Kongl. Maj:t tackes till nästkommande Riksdag afgifva förslag till de ökade eller nya skatter, som äro erforderliga för att i mån af statsverkets behof ersätta den minskning af inkomster, som genom hvitbetssockertillverkningsafgiftens afskaffande uppkommer.»

Vidare hade i en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 17, af herrar *A. H. Göthberg* och *O. Anderson* i Hasselbol föreslagits, att Riksdagen ville besluta:

»att tullen å råsocker nedsättes med ungefär 30 procent, eller från 23,5 öre pr kilogram till 16 öre pr kilogram, och att i samband dermed den nu utgående accisen äfvensom tullsatsen å raffineradt socker må i förhållande till den nedsättning i råsockertullen, som kan ifrågakomma, bestämmas efter den proportion, som nu är gällande.»

Om afskaffande eller nedsättning af hvitbetsocker-tillverknings-skatten, m. m
(Forts.)

Utskottet hemställde emellertid i föreliggande betänkande:

1:o) att herr Wærns ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas; samt

2:o) att herrar Göthbergs och Andersons motion icke heller måtte af Riksdagen bifallas.

I en vid betänkandet fogad reservation hemställde deremot herr *Fredholm*:

att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda de vilkor, på hvilka hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas, samt sockertullarne i samband dermed sänkas till sådana belopp, att de bereda hvitbetssockertillverknningen ett tillräckligt, men väl afpassadt tullskydd, samt derom för Riksdagen framlägga förslag.

Efter föredragning till en början af *mom. 1)* begärdes ordet af

herr Göthberg som yttrade: Herr talman! Jag tar mig friheten hemställa, att diskussionen måtte få omfatta punkterna 1) och 2) af betänkandet samtidigt.

Denna hemställan bifölls. Sedan herr talmannen, i enlighet med kammarens sålunda fattade beslut, låtit uppläsa jemväl *mom. 2)*, lemnades ordet till

Herr Fredholm, som yttrade: Herr talman! I dag föreliggja till kammarens afgörande tre ärenden, som af bevillningsutskottet behandlats, alla afseende att bereda skattelindring å viktiga konsumtionsartiklar. Två af dessa ärenden afse nedsättning, det ena i tullen å kaffe och det andra i tullen å té, hvilka tullar icke äro annat än finanstullar. Den tredje frågan rör nedsättning i tullen på socker, hvilken tull är en skyddstull. Alla dessa tre framställningar om tullnedsättning hafva af utskottet afstyrkts.

Jag har delat utskottets uppfattning rörande de två första frågorna, men jag har haft en afvikande uppfattning beträffande den sista, nemligen frågan om nedsättning i tullen på socker.

Omafskaffande eller nedsättning af hvitbetsocker-tillverknings-skatten, m. m. Detta icke därför, att de två första frågorna afse finansstullar och den sista, eller sockertullen, är en skyddstull, utan det är därför, att denna skyddstull är dubbelt så hög som den behöfver vara för att fylla sin uppgift.

(Forts.)

Olägenheterna af att hafva sockertullen dubbelt så hög, som den behöfver vara, äro för det första, att denna tull oakadt dess storlek icke tillför statsverket någon den ringaste inkomst, för det andra, att den höga skyddstullen icke kan af sockerfabrikanterna tillgodogöras mer än till hälften, därför att de få återbetala den andra hälften i form af accis, och för det tredje, att denna tull för befolkningen innebär en beskattning, som är af den allra största betydelse, emedan den för befolkningen fördyrar en så vigtig konsumtionsartikel som socker med tullens halfva belopp, ett fördyrande, som man för landets folkmängd i dess helhet kan uppskatta till omkring 10 millioner kronor om året.

Om man nu ville nedsätta tullen på socker till det belopp, som är nödvändigt för att bibehålla dess karakter af skyddstull, skulle häraf uppstå åtskilliga fördelar, icke blott för sockerbruks-industrien, som derigenom enligt mitt förmenande skulle komma i ett gynsammare läge än för närvarande, utan äfven för befolkningen i dess helhet, som härigenom skulle komma i åtnjutande af en betydande skattelättnad. Slutligen skulle en dylik nedsättning gynna uppkomsten och utvecklingen af åtskilliga industri-grenar i vårt land, för hvilka sockret utgör ett nödvändigt rå-material.

Dessa äro å ena sidan *fördelarne* af en tullnedsättning, men å andra sidan är det äfven förknippadt med åtskilliga *vådor* att bibehålla en tull sådan som den nu gällande, dubbelt högre, än den behöfver vara. Dessa vådor hafva ännu icke blifvit uppenbara därför att man ännu icke skrufvat upp priset å socker så högt, som tullen skulle medgifva, men det kan komma tider, då man till fullo skall inse, hvad det betyder att åsätta en tull, dubbelt så hög, som behovet kräfver.

Af allt detta synes det mig vara tydligt och klart, att en nedsättning i sockertullen skulle medföra mycket stora fördelar, i det en sådan nedsättning skulle för befolkningen billiggöra en nödvändighetsvara, befria samhället från åtskilliga vådor och fritaga Riksdagen från att ständigt och jemt sysselsätta sig med denna sockerfråga, hvars rigtiga lösning med tiden blir allt svårare och svårare. Det enda hindret för vinnandet af dessa fördelar, eller den enda svårighet, som är förbunden med att nedsätta sockertullen till hälften, är, att man i och med detsamma måste afskaffa sockeraccisen, hvilken bereder staten en betydande inkomst.

Det är emellertid uppenbart, att den skatteinkomst, som staten genom accisens borttagande skulle gå förlustig, i stället kommer befolkningen till godo och sålunda gör det för staten

möjligt att uttaga sitt behof af skattemedel under annan form, utan att derigenom utsätta befolkningen för ett ökad skattetryck. Svårigheten att öfverföra sockerskatten i en annan form är af rent skatteteknisk art och således ej af annan beskaffenhet, än att den mycket väl skulle kunna öfvervinnas, om frågan blefve gjord till föremål för noggrann utredning och undersökning. Och en sådan utredning kan regeringen mycket väl åstadkomma, men också svårigen någon annan. Det är på denna grund, som jag ej kunnat tillstyrka den af herr Wærn väckta motionen och ej alls på de grunder för afstyrkande, som utskottet anfört, hvilka grunder jag sökt i min reservation vederlägga, i det jag der sökt uppvisa ohållbarheten af de invändningar, som utskottet anfört mot herr Wærus motion.

Om afskaffande eller nedsättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten, m. m.

(Forts.)

Hvad herrar Göthbergs och Andersons motion beträffar, så delar jag beträffande denna ej heller utskottets uppfattning. I fråga om denna motion säger utskottet sig finna så mycket mindre anledning att förorda densamma, som genom ett bifall till densamma »allenast statsverkets inkomster skulle minskas». Herrar Göthberg och Anderson ha icke begärt ett fullständigt afskaffande af hvitbetssockeraccisen och en i samband dermed stående nedsättning af den nuvarande sockertullen till dess halfva belopp, utan de ha endast begärt en tullindring. En sådan tullindring skulle visserligen för statsverket medföra en minskning i inkomster, men i dessa öfverskottstider ha motionärerna, såsom jag föreställer mig, icke ansett några betänkligheter böra möta, om man på det sättet skulle kunna åstadkomma någon lindring i de skatter, som utgöras af befolkningen. Jag kan således ej finna, att den omständigheten, att statsverkets inkomster skulle minskas ensamt för sig, talar för att afstyrka deras motion. Deremot gäller det om denna motion detsamma som om herr Wærns, nemligen att — om man skall komma till rätta med denna fråga — densamma bör i sin helhet göras till föremål för undersökning; och det är af denna anledning, som jag ej heller kunnat vara med om att tillstyrka herrar Göthbergs och Andersons motion.

Jag har i stället tillåtit mig att i min reservation hemställa, att en skrifvelse aflåtes till regeringen med begäran om undersökning af sockerfrågan och att regeringen sedermera för Riksdagen framlägger det förslag i ämnet, hvartill undersökningen kan föranleda. — Man må för öfrigt hysa hvilken uppfattning man vill i denna fråga, så tror jag dock, att man måste medgifva — äfven den, som anser nödvändigheten bjuda att bibehålla accisen och tullen på socker vid dess nuvarande höga belopp — att frågan är af beskaffenhet att kräfva en utredning. Då det derigenom kan framföras så många tungt vägande skäl för behofvet af reform i detta hänseende, tror jag, att man gjorde klokt i att, medan tid är, låta hela denna fråga bli föremål för under-

Omskaffande eller ned-sättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten, m. m. sökning. En sådan undersökning kan ej leda till annat, än att man vunnit en klarare insigt i hela frågans natur; och det står ju Riksdagen fritt att sedermera fatta hvilket beslut, den behagar.

Det är af dessa skäl, hvilka jag närmare utvecklade i min reservation, som jag hemställt om en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning af frågan och framläggande af förslag; och det är till denna min hemställan, herr talman, som jag anhåller att få yrka bifall.

Vidare anförde:

Herr Meyer: Det är ju alldeles riktigt, att ett förslag sådant som det, hvilket af den siste ärade talaren framstälts dels i hans reservation, dels här under diskussionen, och som ej innefattar något annat än en begäran om aflåtande af en skrivelse till Kongl. Maj:t för vinnande af nödig utredning af den föreliggande frågan, visserligen icke skulle innebära någon fara vare sig för industrien eller staten eller för någon annan, men tydligt är dock, att, om Riksdagen vill besluta sig för aflåtandet af en dylik skrivelse, den först måste ha klart för sig, att den är redo att taga konsekvenserna af en sådan skrivelse, d. v. s. Riksdagen bör — om utredningen skulle gå i den riktning, att accisen skulle borttagas och sockertullen nedsättas — först ha klart för sig, att den vill vara med om dylikt; men det tror jag ej, att Riksdagen vill, därför att ett sådant förslag skulle medföra en förlust för statsverket af, låt oss säga, 10 millioner kronor årligen.

Nu säga dels den ärade reservanten och dels motionären från Första Kammaren, att det finnes goda skäl, som tala för en tullnedsättning, och ett af dessa skäl skulle vara, att, om man finge billigt socker här i landet, man kunde hoppas, att här skulle utvecklas en näringsindustri sådan som den, hvilken redan finnes i andra länder, exempelvis England och Frankrike.

Jag tror icke, att vi under några förhållanden kunna komma i den lyckliga ställning, att vi kunna konkurrera med dessa länder i dylik näringsindustri, och detta i främsta rummet därför, att, äfven om vi toge bort all beskattning å socker i vårt land, vi dock ej här kunna producera sockret så billigt, som i Frankrike och Tyskland sker; och då socker i högst väsentlig grad användes vid ifrågavarande industri, skulle följden bli, att våra pris på dess alster blefve högre.

Dertill kommer ännu en sak — England i all synnerhet, men äfven Frankrike har framför oss ett mycket stort företräde i afseende å en dylik industri, och det företrädet ligger i de förträffliga kommunikationer, som dessa länder ha med nära nog hela världen. Vi åter hafva det ej, utan skola vi i denna industri täfva med England, måste vi först föra ut våra industriprodukter till England för att sedan befordras vidare ut på den stora

verldsmarknaden. Det är ju alldeles uppenbart, att detta skall i högst väsentlig grad fördyra alstren af vår industri och följaktligen göra det omöjligt för oss att här konkurrera.

I fråga om vissa specialiteter skulle det väl emellertid vara möjligt att få en industri till stånd äfven här — jag tänker särskildt på våra skogsbär, som möjligtvis i förädladt skick skulle kunna blifva föremål för export. Men jag kan icke tänka mig, att den industrien skulle kunna drifvas upp ända derhän, att vi här skulle finna oss föranlåtna att för dess befrämjande afstå en statsinkomst på c:a 10,000,000 kronor om året. För öfrigt — vill man befrämja den industrien, kan man säkerligen, åtminstone att börja med, göra det på ett något mindre våldsamt sätt, än motionären och den ärade reservanten här föreslagit.

Nu säger man: det är väl också en fråga, huruvida tullen på socker och sockerbeskattningen kunna anses vara någon olämplig art af beskattning. Ja, säga motionären och den ärade reservanten, denna beskattning är numera olämplig, ty sockertullen är numera icke såsom förr en finanstull, utan en skyddstull; och dertill kommer, att sockret, som förr ansågs uteslutande som en lyxartikel, enligt hvad man numera kommit under fund med, är ett näringsämne.

Hvad då först beträffar påståendet, att sockertullen förvandlats från finanstull till skyddstull, kan jag för min del ej finna detta alldeles riktigt. Det är nog sant, att sockertullen utestänger det utländska sockret och derigenom, i viss mån åtminstone, skyddar den inhemska produktionen. Men hvad är det, denna tull hufvudsakligen skyddar? Jo, den skyddar accisen, sockerbeskattningen, och gör det möjligt för staten att af den inhemska produktionen taga de 9 eller 10 millioner kronor, med hvilka denna vara årligen för närvarande bidrager till statskassan. Man kan väl vid sådant förhållande ej säga annat, än att sockertullen fortfarande utöfvar precis samma funktion, som den haft i alla tider, nemligen att skaffa staten en direkt, bestämd inkomst.

Vidare har man sagt, att sockret ej vore någon lyxartikel, utan ett näringsämne. Ja, det är ju rätt, att sockret är mycket närande och således ett näringsämne; men jag vill påpeka, att det väl ej finnes någon människa, som använder socker såsom näringsmedel, utan det användes såsom njutningsmedel — och njutningsmedlen bruka vi ju ej i allmänhet låta gå skattefria.

Nu har man äfven sagt, att man skulle taga bort sockerbeskattningen för att derigenom åstadkomma en skattelindring, naturligtvis hufvudsakligen med tanke på de mindre bemedlade, på arbetarne — och det är ju vackert och riktigt — och så har man äfven sagt, att för närvarande skulle vara en synnerligen gynsam tidpunkt för en dylik skattelindring, därför att, som vi alla veta, vi för närvarande hafva stort öfverskott i statskassan. Jag tillåter mig emellertid att äfven i denna punkt vara af annan mening

Om afskaffande eller ned-sättning af hvitbetsocker-tillverknings-skatten m. m.

(Forts.)

Om afskaffande eller ned-sättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten m. m. än den ärade reservanten. Jag anser den närvarande tidpunkten icke vara lämplig för vidtagande af en dylik skattelindring. Förhållandet är ju, att, som vi alla veta, det icke endast är statskassan, som för närvarande befinner sig i ett mycket blomstrande tillstånd, utan det är mycket goda tider äfven för de enskilde

(Forts.)

här i landet — alla förtjena penningar, och särskildt på grund af den starka efterfrågan på arbetskraft ha arbetarne fullt upp med arbete och förtjena mera än de göra under normala tider — de ha vida större inkomst. Skulle man nu ytterligare bereda dem en skattelindring, skulle följden deraf blifva, att de finge det ännu bättre stäldt. Detta är ju i och för sig icke något ondt — det är tvärtom en mycket god sak, men man får väl i allt fall lof att tänka på, hvad som under alla förhållanden eller åtminstone i 99 fall af 100 blir följden af, att en människas inkomster förbättras. Jo, i 99 fall af 100 inträffar det, att, i samma mån inkomsterna ökas, stiga lefnadsbehofven.

Om vi t. ex. tänka oss en köpman, som under loppet af många år haft en inkomst af 10,000 kronor, och vi antaga, att det är en klok karl, så lefver han ej upp alla dessa 10,000 kronor, utan blott 8,000 kronor — hvilket ju är ganska vackert i alla fall — och reserverar 2,000 kronor om året för att bilda ett kapital. Jag antager så, att plötsligt, till följd af en gynsam konjunktur, hans årsinkomst springer upp till 15,000 kronor. Tro herrarna, att flertalet köpmän eller enskilde i så fall skulle utöfver de 2,000 kronor, de förut reserverat af sin inkomst, reservera äfven dessa tillkomna 5,000? Det tror jag visst icke — de skulle möjligen reservera 2,000 kronor till, i lyckligaste fall, men de öfriga 3,000 kronorna skulle nog få göra de 8,000 sällskap.

Samma förhållande är det med arbetarne; och i fråga om dem finner jag det ej blott mycket förlåtligt, utan helt naturligt, om de, när deras inkomster stiga, använda dem för att aftvinga detta lifvet litet mera af dess goda, än de eljest äro i stånd att skaffa sig. Ty man får besinna, att, äfven om arbetarnes inkomster stege med 100 procent — hvilket ju ej här skulle kunna inträffa — komma de ändock ej i besittning af så stor inkomst, att de kunna hängifva sig åt något synnerligen dyrbart eller luxuöst lif. Men just därför är det så mycket mera sannolikt, att en mindre förbättring i deras inkomster skulle medföra en stegring af deras lefnadsbehof. Kommer så den dåliga tiden igen eller åtminstone sämre tider, så att, samtidigt med att arbetarens förtjenster minskas, staten blir nödsakad att af honom utkräva nya skatter eller pålägga de gamla skatterna igen för att fylla sina behof, då kännas det dubbelt svårt för arbetarne att betala skatten och finna sig i sitt öde, sedan de under mellantiden fått, visserligen icke dyrbara, ty det kan ej komma i fråga, men dyrare vanor än förut. Och att gå tillbaka från ett bättre till ett sämre, är en svår sak; arbetarne skulle därför känna sig högeligen miss-

belåtna. Och detta missnöje, tror jag, blefve enda följderna af en skattenedsättning i nuvarande stund — en skattenedsättning, om hvilken vi omöjligen kunna veta, huruvida den blir konstant eller ej, men som med all sannolikhet kan antagas ej blifva konstant.

Jag anser det för min del vara vida förmånligare att begagna det öfverskott, som nu finnes i statskassan eller kommer att der uppstå, på det sätt, att man fonderar medlen eller på annat sätt använder dem så, att man på dem kan draga växlar i framtiden, d. v. s. gör undan en del saker redan nu, som eljest skulle göras längre fram, så att man sedan längre fram, och just när det behöfves, kan bereda arbetarne åtminstone den lindring, att de slippa ökade skatter, derigenom att dessa medel, som staten då har till sin disposition, kunna i främsta rummet användas för bestridande af nödiga utgifter. Staten behöfver sålunda ej utkräfva nya skatter, och arbetarne slippa ökade skatter vid en tidpunkt, då en sådan ökning skulle för dem kännas mera besvärlig än under andra förhållanden.

Nu säger den ärade reservanten, att det är aldeles likgiltigt, om dessa penningar finnas i statens kassa eller stanna i den enskildes, ty om de finnas der, så kan staten, när den så vill, taga ut dem. Ja, det är riktigt, det kan staten göra, såvida pengarna finnas kvar hos den enskilde. Men som jag redan sagt, tror jag ej, att detta är förhållandet.

En annan liten olägenhet är det sätt, hvarpå staten tager ut pengar af de enskilde. Det ginge ju an, om vi endast hade direkt beskattning; för den kunde arbetarne i allmänhet gå fria, som de också ofta göra, och reda sig blott genom att, när debet-sedeln på den direkta skatten kommer, visa fram sin tomma portmonnä — der ingenting finnes att taga, skulle ju kejsaren förlora sin rätt. Men det gör kejsaren icke, ty, som vi veta, har staten till sitt förfogande äfven en indirekt beskattning, och det är känt, hvilken märkvärdig trollkarl den skatteformen är. Portmonnän må vara huru tom som helst, så tar staten pengar ur den i alla fall.

Men det svider, och det är en mycket obehaglig procedur.

Det är därför jag för min del icke gerna vill, att vi ställa oss i det läge att behöfva använda den.

Den siste ärade talaren påpekade, att det skulle ligga en våda i den höga tullsats, som vi för närvarande hafva på socker, därför att den skulle möjliggöra för de inhemska sockerfabrikanterna att sluta sig tillsammans och bilda en ring samt på så sätt oskäligt drifva upp prisen, så långt tullen medgifver. Det kan visserligen tänkas, att sockerbruken skulle kunna så göra. Men jag håller före, att de nog skola besinna sig två gånger, innan de missbruka den höga tullsatsen till något sådant. De veta nog, att en sådan manöver icke skulle väl upptagas af Riksdagen. Och Riksdagen har i sin hand att när som helst taga bort eller

Om afskaffande eller nedsättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten m. m.

(Forts.)

Omfskaffande eller nedsättning af hvitbetsocker-tillverknings-skatten m. m. öfver höfvan sänka tullen, hvarigenom sockerbruken skulle komma i en ganska besvärlig ställning. Jag tror därför knappast, att sockerbruken skola våga sig på en dylik manöver.

Men deremot, om man sänker tullen — såsom den ärade reservantens förslag afser — kan man icke vara säker, att den kommer att uppfylla det ändamål, man dermed vill vinna, nemligen att utestänga det utländska sockret. Det kan mycket väl hända, att utlänningarne i så fall höja sina exportpremier och att vi på detta sätt få in utländskt socker i landet, som skulle konkurrera med, ja, kanske rent af förderfva den inhemska sockerindustrien. Och det vilja vi väl icke vara med om.

För öfrigt skall jag, medan jag har ordet, be att få påpeka en sak, nemligen att en stor del af det socker, som förbrukas här i landet, användes till rena lyxartiklar. Jag skulle tro, att en ganska stor procent socker användes till saft, sylt och dylikt, och säkert är, att vid fabrikation af punsch åtgår en stor quantitet deraf. Jag undrar verkligen, hvad den ärade motionären herr Göthberg skulle säga, om han finge sin vilja igenom och dervid gjorde den upptäckten, att hela effekten af den skatte-lindring, han föreslagit, vore, att punschkonsumtionen derigenom skulle ökas.

Herr Wærn har i sin motion föreslagit, att sockertullen skulle sänkas och accisen tagas bort från den första januari nästa år. Utskottet har emellertid visat, att något sådant svårigen skulle låta sig göra utan att vålla sockerbruken stora förluster.

Till en närmare belysning af denna fråga skall jag be att få anföra, att man beräknat, att den 1 oktober innevarande år skulle finnas 25,000 ton hvitbetssocker på lager här i Sverige, d. v. s. jemnt så mycket, som konsumeras under tre månader. Detta skulle således räcka till den 1 januari nästa år, då den nya produktionen ligger färdig, hvilken beräknas uppgå till 86,000 ton. För dessa 86,000 ton ha sockerbruken redan den 1 januari nästa år erlagt skatt med nio millioner kronor. Om man således redan från den 1 januari skulle borttaga accisen och sänka tullen, hvarigenom motsvarande prisfall på socker skulle inträda, blefve följden, att sockerindustrien komme att lida en förlust på 9 millioner kronor.

Herrar Göthberg och Anderson ha i sin motion icke utsatt bestämd tid, när de vilja, att den af dem föreslagna nedsättningen skulle träda i kraft. Och jag tror för min del, att det är en ganska kinkig sak att säga, hvilken tidpunkt dervidlag vore den rätta, och anser därför, att åt åtminstone denna sak kräfer en sorgfällig utredning, innan man kan fatta definitivt beslut.

För närvarande — jag får kanske tillfälle att vidare yttra mig i frågan — skall jag icke gå längre, utan inskränker mig att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Göthberg: Jag och min medmotionär ha yrkat, »att Riksdagen ville besluta, att tullen å råsocker nedsättes med ungefär 30 procent, eller från 23,5 öre pr kilogram till 16 öre pr kilogram, och att i samband dermed den nu utgående accisen äfvensom tullsatsen å raffineradt socker må i förhållande till den nedsättning i råsockertullen, som kan ifrågakomma, bestämmas efter den proportion, som nu är gällande».

Om afskaffande eller nedsättning af hvitbetssocker tillverknings-skatten m. m.
(Forts.)

Således kunna herrarne finna, att vår mening egentligen varit — hvilket också den ärade reservanten i bevillningsutskottet nyss framhöll — att åstadkomma en skattelindring. Vi ha såsom skäl för denna vår motion anført, att sockret på de senare åren — det torde väl ingen kunna bestrida, om än en ärad ledamot af bevillningsutskottet i dag sökt göra det — alltmer börjat betraktas såsom ett näringsmedel och icke allenast såsom ett njutningsmedel. För min del är jag alldeles öfvertygad, att i den mån sockerpriset sjunker, i den mån skall också den stora allmänheten tillgodogöra sig detta näringsmedel. Och det visar ju äfven statistiken. Ty i jemnt förhållande till hvarandra stå ju prisfallet på socker och konsumtionens stegring.

Utskottet har emellertid vid behandling af vår motion förklarar sig icke finna någon anledning att förorda en sådan nedsättning, vi deri föreslagit, helst »som derigenom allenast statsverkets inkomster skulle minskas, utan att möjligheten att inom landet åstadkomma en ny industri för tillverkning af sockerfabrikat vunnes». Jag tror för min del, att utskottet dervidlag skjutit något öfver målet. Det kan ju mycket väl hända, att en så stor artad industri som t. ex. i England här i landet ej skulle kunna uppkomma. Men jag auser dock, att bland den fattigare delen af befolkningen skulle man, om sockret billiggöres, alltmer börja använda sådant såsom konserveringsmedel. Här talades nyss om sylt och saft, punsch m. m. Jag får bekänna, att jag icke anser hvarken sylt eller saft vara någon lyxartikel. Tvärtom har jag den erfarenheten, att den stora allmänheten på senare tider alltmer börjat taga vara på den stora rikedom af bär, som finnes i våra skogar, och konservera dessa genom tillsats af socker, så att man derigenom fått ett godt, närande och billigt födoämne. Det torde vara skäl att gifva akt på, hvad den ärade motionären från Första Kammaran säger i sin motivering, då han talar om, att den förmögnare klassen är ej i frestelse att till i hans diet mera ingående feta soppor, fisk och köttträtter, eller grönsaker tillsätta socker, hvaremot de mindre bemedlade väl ofta torde finna sina mjöl- och mjölkträtter smakligare med än utan socker. Underligt vore väl därför, om den förmögnare skulle missunna den fattigare befolkningen att genom prisfall å socker erhålla mera närande och billiga födoämnen.

Den, som känner förhållandena, skall gifva mig rätt deruti

Omafskaffande eller nedsättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten m. m. att ju mer sockerpriset faller, dess mer blir allmänheten i tillfälle att använda de näringsmedel, hvarom här varit tal.

I allmänhet hör man påstås, att tillgången på bär i våra skogar är så riklig, att vi kunna plocka, snart sagdt, huru mycket som helst den tid, de äro mogna; men på samma gång klagas också öfver, att man icke har råd att sylta och safta så mycket, som önskligt vore, på grund af sockrets dyrhet. Jag är viss om, att en sänkning i sockerpriset härvidlag skulle få en ganska stor inverkan. Följden deraf skulle blifva den, att vi i stället för att, såsom nu är fallet, skicka till utlandet en mängd skogsbär, kunde konservera dem hemma och såsom förädlade produkter sända ut dem i marknaden.

(Forts.)

En ärad ledamot af bevillningsutskottet undrade, hvad jag skulle säga, om genom bifall till min motion konsumtionen af punsch skulle komma att betydligt ökas. Ja, han känner mycket väl mina åsikter i detta fall och vet därför, att jag helst såge, att ingen menniska förtärde punsch. Men den saken torde vi dock vara ense om, att det icke skall inverka mycket på de herrar, som vilja förtära punsch, om priset derå kommer att ökas eller minskas med 8 à 10 öre per butelj.

Samme talare anförde ett exempel för att stödja sin åsigt. Han visade, att om en person, som redan hade en stor inkomst, finge ännu större sådan, skulle han icke spara relativt så mycket som förut, därför att lefnadsbehofven samtidigt stego. Det är alldeles riktigt. Han rörde sig med stora summor, 8 à 10 tusen kronor, jag vill hålla mig till mindre belopp, 8 à 10 hundra kronor, hvilket torde vara det högsta, som arbetsklassen har att röra sig med. Om nu en arbetarefamilj på 8 à 10 personer har en inkomst af 800 à 1,000 kronor, så lär den väl deraf icke kunna afsätta så synnerligen mycket för kommande behof, utan förhållandet kommer nog i allmänhet att gestalta sig så, att, då de under den dyra tiden måst lefva sparsamt, ja, kanske till och med lidit nöd, de nu, om tiderna blifva bättre och priset å lifsmedel sjunker, kunna föra en mera sorgfri tillvaro och tillgodogöra sig de ökade inkomsterna för inköp af en del artiklar inom hus, som de förut måst försaka. Jag tror därför icke, att den föregående talarens påstående håller streck, att man genom ett bifall till den skattelindring, vi föreslagit, skulle föra arbetsklassen in i öfverflödiga vanor, så att den, då bistra tider stunda, skulle råka i tryckande ekonomisk ställning, ja, i nöd. Vi kunna glädja oss öfver, om de arbetande klasserna äfven under nuvarande förhållanden kunna föra en jembförelsevis sorgfri och tryggad tillvaro, men att vi icke af denna omständighet böra finna anledning afslå en sänkning af sockerpriset med några öre per kilogram.

Jag och min medmotionär ha yrkat en nedsättning i sockertullen och accisen. Men detta hindrar icke, att vi — åtminstone jag — principiellt stå på samma ståndpunkt som den ärade reser-

vanten i bevillningsutskottet. Men då vi sågo tillbaka på frågans behandling vid föregående riksdagar och funno, att motstånd alltid uppstått på grund af de betydande inkomster, som statskassan skulle beröfvas, om man helt och hållet toge bort sockeraccisen och nedsatte tullen, var det vår mening att låta Riksdagen taga under ompröfning ett mindre vidtgående förslag, ett förslag, som endast gälde en lindrigare nedsättning för att om möjligt på den vägen nå målet. Nu har emellertid bevillningsutskottet — och troligen kommer Riksdagen att ställa sig på samma ståndpunkt — visat sig icke önska gå med på en sådan väg. Jag har därför ingen anledning att för min del hålla på min motion, utan skall be, herr talman, att få förena mig med den ärade reservanten och yrka bifall till hans reservation.

Omafskaffande eller nedsättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten m. m.

(Forts.)

Herr *Anderson* i Hasselbol instämde häruti.

Herr greve Hamilton: Herr talman, mina herrar! De i föreliggande ämne väckta motionerna ha fått understöd endast af en reservant från denna kammare. Under sådana förhållanden lär det väl icke vara tvifvel underkastadt, huru frågans utgång kommer att blifva. Det är alldeles gifvet — föreställer jag mig — att, när ingen förstakammarledamot i utskottet afgifvit någon reservation, Första Kammaren kommer att antaga utskottets förslag, äfven om icke andra skäl skulle göra detta troligt. När frågan ligger så, är det endast och allenast en opinionsyttring, om Andra Kammaren skulle bifalla herr Fredholms reservation.

Då uppstår den frågan: Föreligger här ett sådant fall, då det verkligen skulle vara önskvärdt, verkligen vara skäl för Andra Kammaren att uttala en opinionsyttring?

Enligt mitt förmenande finnes härtill många skäl. Den ärade ledamoten af bevillningsutskottet, som här förde dess talan, yttrade med anledning af herr Fredholms erinran om faran uti att hafva ett högre skydd, än hvad man verkligen behöfver, att dermed är i sjelfva verket ingen fara, ty sockerproducenterna här i landet våga icke missbruka detta skydd. Jo, de våga det utan tvifvel, om de finna med sin fördel förenligt och om Riksdagens Andra Kammare antager detta utskottets betänkande. Men jag tror deremot, att man har alla skäl för antagandet, att de icke komma att våga detta, derest Andra Kammaren, om ock blott såsom en opinionsyttring, bifölle herr Fredholms reservation och dermed gifve till känna, att man icke vill tåla missbruk på detta område. Detta är just skälet, hvarför man enligt min uppfattning borde bifalla herr Fredholms reservation. Den ärade talaren tycktes för öfrigt icke fästa synnerlig vikt vid den omständigheten, att under hägnet af ett för högt tullskydd de inhemska prodocenterna lätt drifvas till att samla öfver sig ett oförsäljbart öferskott. Ja, men mina herrar, vi skola alltid komma i håg, att när det kniper

Om afskaffande eller ned-sättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten m. m. på grund af ett sådant öfverskott — vi ha ju haft erfarenhet af huru nära det varit — då är det icke blott ett fåtal fabrikanter det gäller, utan det gäller jemte dem en stor mängd jordbrukare, och då är det icke så godt att ställa sig aldeles afvisande.

(Forts.)

Och hvad är då att göra? Jo, då finnes ingen annan utväg än att införa exportpremier, denna anordning, hvartill man äfven drifvits i utlandet och som der visat sig så olycksbringande.

Detta är första skälet, hvarför enligt min tanke Andra Kam-maren, om också blott som en opinionsyttring, borde bifalla herr Fredholms reservation.

Vidare betecknade samme ärade utskottsledamot den före-slagna åtgärden visserligen såsom en skattelindring, men tycktes anse, att man under goda tider icke borde medgifva en dylik skattelindring, ty det blefve sedan, när tiderna försämrats, så mycket svårare att pålägga skatter. Ja, det må så vara, men mig synes detta resonnement egentligen mynna ut i att någon skatte-lindring aldrig kan beredas befolkningens breda lager: när tiderna äro goda, beskattar man dem för att bilda fonder och dymedelst slippa ifrån ökad beskattning då tiderna blifva dåliga. Detta synes mig dock icke vara en riktig princip, utan jag håller före, att skall man någonsin kunna uttala sig för lämpligheten af en skattelindring, så är det, när statskassan har stora öfverskott, och skall man införa en skattelindring, skall man välja en sådan, som visar sig verksam för massan af befolkningen.

Vidare sade den ärade talaren, att om sockret blefve billi-gare, komme det att användas blott till lyxartiklar, till sylt och saft m. m. Ja, skulle vi här i landet icke hängifva oss åt värre lyx, så borde väl det ej väcka bekymmer. Jag vågar tvärtom tro, att det ur såväl sanitära som andra synpunkter vore mycket fördelaktigt, om vårt folk finge riktigt ärligt rumla i sylt och saft.

Slutligen vidrörde talaren den frågan, huruvida man genom nedsättning af priset på socker här i landet skulle kunna fram-kalla några afsevärda nya industrier.

För min del kan jag ej förstå, huru man kan hysa något som helst tvifvel härom.

Visserligen röstar den ärade ledamoten af bevillningsutskot-tet, att vi icke skulle konkurrera med utlandet, Tyskland, Frank-rike och England, der man ändock skulle ha billigare socker än vi. Hvarför Tyskland och Frankrike skulle ha sockret billigare än vi, det kan jag dock icke alls förstå, då konsumtionsbeskatt-ningen der är så tryckande.

Deremot kan jag erkänna, att England i det afseendet har försteg framför oss, men det uppväges af den omständigheten, att råämnet, som skall förädlas, hafva vi, under det att utländingen måste importera det. Detta råämne växer här öfverallt i sko-garne, så att marken är röd och blå deraf, och man behöfver en-dast plocka så mycket man hinner. Vi hafva ju för öfrigt redan

kommit så långt, att vi exportera cirka 3,000 ton lingon om året. Men hvad är detta mot hvad som skulle kunna bli förhållandet i framtiden, om denna näring underlättades. Det är helt enkelt en nationalförmögenhet, det här gäller.

Ser man på dessa omständigheter, och vidare erinrar sig, att här icke är fråga om att nu utan vidare beröfva statsverket tio millioner, utan helt enkelt att uttala sig, i hvilken riktning det vore önskvärdt att gå, då synes man mig vara stäld inför frågan: hvilket är viktigare, att under tider af öfverskott bibehålla betydande och onödiga skatter åt statsverket eller att under sådana tider uttala sig för behöfliga och möjliga skattelindringar, som derjemte kunna i sig innebära frön till en betydande utveckling af inhemska näringar; med andra ord, man har att välja mellan att uttala sig för öfverskott i statskassan eller för de fosterländska näringarnas utveckling.

För min del tycker jag icke man härvidlag behöfver tveka, och ber jag att på det varmaste få yrka bifall till herr Fredholms reservation.

I detta yttrande instämde herr *Lovén*.

Herr Lundell: Från min synpunkt föreligger här hvarken en skyddstulls- eller en frihandelsfråga, utan en ren skattefråga, frågan om en lämplig skatteform. Jag tror då, att det finnes andra skatteobjekt, på hvilka man, om man behöfver bibehålla denna skatt, skulle kunna lägga en del deraf — jag menar dermed företrädesvis ölet. Jag tror, att man med mycket goda skäl skulle kunna sänka skatten på socker och i stället införa en ölskatt. Ur statsfinansiell synpunkt tror jag icke man kan taga bort hela sockerskatten, utan det vore lämpligt att nedsätta den till hälften och lägga andra hälften på ölet — fem millioner på öl och fem millioner på sockret.

Detta vore en ganska lycklig lösning af frågan, och eu sådan kan man få till stånd genom antagandet af ett skrifvelseförslag, och jag vill därför yrka bifall till herr Fredholms reservation.

Herr friherre von Knorring: Herr talman, mina herrar! Det skrifvelseförslag, som framlagts af herr Fredholm, har förkommit ganska ofta, om ock under olika form, och man kan därför antaga, att det icke föranledts af någon platonisk kärlek till afskaffande af skatter i allmänhet, utan af den särskilda åsigten, att sockerskatten icke är lämplig. Men jag undrar, om man vid närmare eftertanke kan finna det lämpligt att, ifall man vill bevilja en skattelindring, dertill välja just denna skatt. Icke lär man kunna påstå, att den ifrågavarande skatten, objektivt sedt, verkar tryckande på befolkningen, och icke heller går det

Om afskaffande eller nedsättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten, m. m.

(Forts.)

Om afskaffande eller ned-sättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten m. m.

(Forts.)

an att förneka, att denna skatt träffar i högre grad de förmögnare klasserna än de ekonomiskt mindre väl lottade.

Det har ej heller kommit till min kännedom, och jag tviflar på att det kommit till någon annans, att det råder missnöje i lan det öfver denna sockeraccis. Om missnöje verkligen förefunnnes, skulle det nog hafva kommit till uttryck. Någon berättigad anledning till missnöje finnes ej heller, då, såsom utskottets statistik ådagalägger, priset på socker fallit betydligt under de sista 25 åren, eller från 102 öre till omkring 60 öre per kilogram. Nu säger man, att socker är en nyttig vara, ett näringsmedel, och att det från den synpunkten vore lämpligt att medgifva någon lindring i skatten eller ett borttagande deraf.

Utän att inlåta mig på denna fysiologiska fråga, vill jag dock fasthålla, att sockret hufvudsakligen är ett njutningsmedel, och då kan ju med skäl betviflas, om det är lämpligt att vidtaga en skattelindring just med afseende på denna skatt. Våldiga kvantiteter socker begagnas med all säkerhet i förening med kaffe och till sockerbagerivaror; men ej lär väl någon vilja påstå, att ett sådant användande sker till nytta eller näring för kroppen. Man säger, att socker är ett lämpligt konserveringsmedel, hvilket ej kan förnekas; och det är väl just i detta hänseende, som sockret kan användas nyttigt. Men icke kan man säga, att sockret begagnas såsom konserveringsmedel i så stor skala, att det är skäl att endast med hänsyn härtill borttaga sockerskatten.

Reservanten uttalar i sin reservation — och det har äfven uttalats här — att om sockeraccisen borttoges, skulle man kunna grundlägga en sådan industri för sockerfabrikat, som nu förefinnes i England och som kunde blifva till stor nytta och bereda stor förtjenst. Ja, det är nog möjligt, att en sådan industri skulle kunna etableras, men jag tviflar på att det kunde ske i någon större utsträckning.

När frågan förekom i bevillningsutskottet, hade en ledamot af detta sammanställt vissa siffror, som finnas angifna i den Wærnska motionen, och kommit dervid till det resultat, att det socker, som finnes i de sockerfabrikat, England utför, icke utgör mer än 7,500 ton.

Jag har icke kunnat kontrollera, om denna uppgift är riktig, men om så är förhållandet, kunna herrarne förstå, att äfven om vi kunde uppamma en industri i ifrågavarande hänseende lika blomstrande som den engelska, skulle 7,500 ton socker ändock utgöra en obetydlig del af de 100,000 ton, som produceras i landet.

I sammanhang härmed har man anfört, att vi utföra en mängd skogsbär till Tyskland, men att förtjensten på dessa bär skulle kunna blifva större, om vi beredde dem inom landet till sylt och saft m. m., som sedan exporterades.

Det är dock härvid fråga om mycket olika saker. Jag vill icke säga det bestämdt, men jag tror, att dessa skogsbär införas

tullfritt i Tyskland; säkert är, att det är en ganska hög tull på sockervaror i detta land, och jag vill minnas, att den till och med ökats på senare tiden. Den omständigheten att vi få exportera våra skogsbär i naturlig form, medför således icke, att vi kunna exportera dem förvandlade till sylt i samma myckenhet. Jag kan därför icke tro, att denna industri skulle blifva af sådan betydelse, att staten för den skull bör afhända sig en så stor inkomst, som sockeraccisen medför.

Om afskaffande eller nedsättning af hvitbetsocker-tillverknings-skatten m. m.

(Forts.)

Den föregående talaren yttrade, att det icke är meningen att nu borttaga skatten, utan blott att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om en utredning af saken. Det är väl dock meningen att så snart som möjligt borttaga den; men jag tror att, då det blir fråga om att sätta en annan skatt i stället, det icke skall blifva så lätt att hitta på ett lämpligare skatteobjekt än sockret. Jag har märkt under den tid, som jag tillhört Riksdagen, att man föreslagit att borttaga en hel del skatter, och jag har räknat ut, att dessa skatter uppgå till så många millioner, att jag tviflar högeligen, att man skulle kunna uppvisa andra lämpliga skatteobjekt att sätta i stället för de nuvarande.

Nu säger visserligen reservanten, att, om sockeraccisen borttoges och befolkningen finge köpa sitt socker billigare, skulle folket göra besparingar, och dessa skulle ligga qvar i folkets fickor, så att staten kunde i annan skatteform än sockeraccisens sedermera taga ut lika mycket. Detta är en fullkomligt teoretisk spekulation, som nog icke skulle motsvaras af verkligheten, och jag tror detta så mycket mindre, som reservanten strax förut påvisat, huru betydligt stor sockerkunsumtionen per hufvud är i England, just därför att sockret der är så billigt. Under fjoråret visade ock erfarenheten i vårt land, att sockerprisets sjunkande medförde en mycket stegrad konsumtion af denna vara. De genom ett ringare pris på sockret uppkomna besparingarne skulle således användas sannolikt endast till inköp af mera socker och ingalunda åstadkomma en större produktivitet hos folket eller en större skatteförmåga, som staten för sina behof kunde taga i anspråk.

Om man, emedan staten för tillfället har ganska stora inkomster, anser sig böra göra en skattelindring eller söka utfinna något motsvarande sätt, som kan vara tillfredsställande för den ekonomiskt mindre väl lottade befolkningen, så torde nog sådant kunna ske på annan väg. Jag skulle vilja ifrågasätta, att man nedsatte frakterna å statens jernvägar för alla våra lifsmedel, som produceras och säljas inom landet. Man kunde ju antaga eu mycket billig zontariff, så att nämnda afgifter blefve ytterst ringa. Låt vara, att staten genom en sådan åtgärd förlorade några millioner kronor af inkomsten från jernvägarne, så skulle dock dessa millioner sannolikt lända folket till mera tillfredsställelse och nytta än dem, som de sluppo betala genom sockerskattens borttagande, öfver hvilken ingen klagat. Om man införde en mycket

Om afskaffande eller ned-sättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten, m. m. billig zontariff för lifsförnödenheter, skulle t. ex. Norrlands in-vånare få köpa mjöl och kött kanske lika billigt som skånin-garne, och i Stockholm skulle man få köpa sin mjölk för föga högre pris än som betalas i Vestergötland. Jag tror som sagdt, att man på detta sätt skulle tillfredsställa de lägre klasserna mycket mera än genom att borttaga sockeraccisen.

(Forts.)

På grund af hvad jag nu anfört, får jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Thor: Jag skulle egentligen kunna inskränka mig till att instämma med de föregående talare, som yrkat bifall till herr Fredholms reservation, då de skäl de därför anfört voro så tungt vägande, att ingenting kan vara att tillägga till desamma.

Den talare, som från denna plats förde bevillningsutskottets talan, anförde såsom skäl för bifall till utskottets framställning, att om man beviljade en skattelindring sådan som den nu ifrågasatta åt de mindre bemedlade, så skulle deras lefnadsanspråk stiga i så hög grad, att det från den synpunkten icke vore klokt och riktigt att vidtaga en sådan skattelindring. Ja, det är ett drag, som är äkta svenskt, att såväl samhällets invånare som staten sjelf, om tillgångarne bli stora, också skaffa sig utvägar att lefva både efter sina tillgångar och öfver dem. Jag skall för min del yrka bifall till reservationen på alldeles samma skäl, som han anförde för bifall till utskottets hemställan. Jag tänker då närmast derpå, att staten sjelf under de sista åren på grund af att lifsmedelsbeskattningen och öfriga indirekta skatter fått mycket stora inkomster, och att vederbörande också blott allt för väl förstått att rätta munnen efter matsäcken genom att ställa allt mer och mer ökade fordringar på statskassan. Jag tror därför, att man bör minska statens inkomster något litet, så att icke staten sjelf må vänja sig vid ett så högt lefnadssätt, att vi icke, när andra tider komma, kunna tillfredsställa dess behof.

Den talare, som närmast före mig hade ordet, yttrade vidare, att ingen skulle hafva klagat öfver denna beskattning. Jo men, är det så. Nog finnas de, som klaga öfver de indirekta skatterna, men de ha ingenting att säga här och de kunna därför icke göra sin klagan gällande. Det är kanske därför herrarne icke ha hört dem, men att de finnas, det är säkert. De ha kanske icke särskildt vändt sig mot sockerskatten, därför att de icke veta, huru det är stäldt med den; därför att de icke veta eller kunna tänka sig, att staten tager 23 à 25 eller till och med 33 öre, under förutsättning att tullen skulle verka med hela sitt belopp för hvarje kilogram socker, som förtäres inom landet. Att emellertid klagomål yppats mot de indirekta skatterna i allmänhet, det tror jag att äfven den talare, som före mig hade ordet, har hört, och jag skulle beklaga, om så icke vore fallet.

Jag skall emellertid icke upptaga kammarens tid längre, utan blott be att få yrka bifall till reservationen.

Med herr Thor förenade sig herr *Eriksson* i Qväcklingen.

Herr Olsson i Sörnäs: Jag har begärt ordet för att meddela den upplysningen, att, då utskottet förehade denna fråga till behandling, jag var sympatiskt stämd för herr Wærns motion och en skrifvelse i ämnet. Men då jag såg, att utsigten för en sådan var så liten, nemligen 3 röster i utskottet, lät jag mina betänkligheter falla och anslöt mig till utskottets förslag. Jag har velat nämna detta för att frambålla, att, om Riksdagen en gång blir mogen för vidtagande af en ändring i sockerbeskattningen, jag för min del icke kommer att sätta mig emot en sådan.

För närvarande torde emellertid ingenting annat vara att göra än bifalla utskottets förslag.

Herr friherre von Schwerin: Jag hade egentligen icke tänkt säga något i denna fråga, helst då, såsom herrarne torde hafva sett af betänkanDET, jag icke varit närvarande vid frågans behandling i utskottet, enär jag då på grund af viktiga angelägenheter var tvungen att vara borta från staden. Jag skall dock be att få säga några ord gent emot en ärad talare på stockholmsbanken, som sade — hvad han för öfrigt hade mycket rätt uti — att det kan hända genom den höga beskattningen, att stora lager af socker hopas och derigenom en stockning uppstår, och han tillade, att sådant varit mycket nära att inträffa. Deruti gifver jag honom rätt, ty just så var det i fjor. Då gäller det, såsom han sade, icke blott några sockerbruk, utan hela massan af landtbrukare, och då kanske ett sådant förhållande kan leda till fordran på exportpremier, såsom skett i många andra länder. Huru rätt jag än vill gifva honom deri, att måhända kraf på sådana premier kunna framkomma, så vill jag dock fästa uppmärksamheten på att han hoppat öfver ett mellanstadium, nemligen restitution vid utförseln utom riket af den erlagda accisen.

Socketkampagnen 1896—97 visade en stor öfverproduktion; sista campagnen äfvenledes en dylik, och kanske kommer detta att bli fallet under flera år.

Producenterna, d. v. s. fabrikerna, få emellertid erlägga sin dryga accis för det tillverkade sockret, och skola de sedan ligga inne med varan och förränta penningarna, så böra också fabrikerna, när de få för stora lager och vilja exportera dem, erhålla restitution, ehuru de nu enligt gällande förordning icke kunna få någon sådan. Jag har blott velat säga detta, därför att jag förut i kammaren bestämdt uppträdte för restitution af accisen, men de af mina dåvarande kamrater, som ännu finnas kvar här, torde också komma i häg, att jag lika bestämdt uppträdte emot all

Omafskaffande eller ned-sättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten, m. m.

(Forts.)

Om afskaffande eller ned-sättning af hvitbetsocker-tillræknings-skatten, m. m. (Forts.)

tanke på exportpremier. Deremot anser jag det billigt att, om man måste erlægga accis för en vara, man också skall få accisen tillbaka, då man exporterar varan. Detta kan jag vara med om såsom en ärlig frihandlare. Deremot måste jag vara emot alla exportpremier, som äro ett riktigt otyg. Somliga länder hafva beviljat exportpremier, det ena högre än det andra, men dessa hafva blott snedvridit sockerindustrien i hela Europa.

Jag vill också omnämna en annan sak, nemligen att det många gånger både i kammaren och utskottet varit tal om uppammande af en inhemsk näringsindustri med användning af socker till konserveringsmedel, såsom t. ex. syltning af våra skogsbär för export. Första gången detta kom på tal uppväckte det endast löje, men jag ser nu till min stora glädje, att det från ömse sidor visas sympatier för denna sak. Men huru skall man då härvid lämpligen gå till väga?

Jo, man bör anlägga en frihamn, på samma sätt som skett på många ställen i utlandet. I en sådan anläggning kunde man taga in svenska bär, som vore lämpliga för export, och sedan förarbeta dem antingen med svenskt socker, som likaledes kunde tagas in i frihamnen — om vi nemligen finge en på förståndiga grunder byggd restitutionslag — eller också med billigt socker, som man toge in från utlandet. Hade man en dylik frihamnsanläggning t. ex. i Oxelösund, Göteborg eller Malmö, kunde man dit taga in socker, som stälde sig lika billigt som det engelska, och sedan med detta förarbeta våra svenska skogsbär för att exportera dem och införa dem på utländska marknader.

Detta vill man emellertid icke höra talas om, och hvad beträffar den form för tillgodogörande af våra svenska skogsbär, som skulle ega rum, om jag så får uttrycka mig, genom hemslöjd eller på det sätt, att hvarje torpare i t. ex. Småland skulle sylta bären och exportera dem, så tror jag, att härmed komme man ej långt. Äfven om landtmännen skulle kunna lära sig att sylta bären, så är det dock säkert, att de aldrig skulle kunna lära sig att packa in dem och styra ut dem med etiketter och dylikt, hvilket senare emellertid, som vi veta, är en vigtig sak vid export. Dylikt åter kan med fördel utföras inom en frihamnsanläggning.

För närvarande anser jag emellertid, att den största olägenheten ligger deri, att vi icke vid export kunna erhålla restitution å den erlagda accisen, äfvensom att vi hafva olika sockerskatt på olika orter. Jag föranlåtes härvid att åter upptaga en sak, för hvilken jag förut uttalat mig i Riksdagen och då i sällskap just med två talare, som i dag uppträdt, nemligen att sockerskatten borde göras till en *produktskatt*. Det var för fyra eller fem år sedan, som vi tre inom bevillningsutskottet kämpade för denna sak. Vid den tiden rådde ett starkt uppsving inom sockerindustrien, och sju eller åtta nya sockerbruk anlades, i följd hvaraf en dylik förändring med afseende på skattens beräknande

då lätt hade kunnat genomföras. I fall ett dylikt beräkningssätt införts, hade man nemligen kunnat tillgodogöra sig betor med endast 7 à 8 % sockerhalt ungefär lika väl som betor med 10, 12 och 15 % sockerhalt, enär man i hvarje fall fått betala skatt endast för det socker, som tillverkats, och icke för den betmängd, som afverkats. Såsom det nu åter är stäldt, har man måst tillgripa den utvägen att göra skattens belopp olika på olika orter, så att den på Gotland utgår efter en grund, vid Karpalund efter en annan o. s. v. Men liksom man icke vid beskattning af bränvinstillverkning beräknar skattens belopp efter huru många tunnor potatis, som åtgått, utan efter det antal liter bränvin, som tillverkats, likaså bör man också, synes det mig, vid beräkandet af accisen på socker endast fästa sig vid huru många kilogram socker man vid tillverkningen erhåller.

Jag har allenast velat i minnet återkalla detta, som jag förut kämpat för, och jag har, herr talman, intet yrkande att framställa.

Herr Jansson i Krakerud: Herr talman! Enligt min åsigt har reservanteu, från principiell synpunkt sedt, fullkomligt rätt, och jag tror också, att, om reservationen blefve af Riksdagen bifallen, detta skulle leda till reda och ordning i frågan rörande sockerbeskattningen i vårt land.

Jag skulle således för min del hafva varit med om reservationen. Om icke nu förelegat ett lagförslag rörande arbetareförsäkringen. Men med fästadt afseende på detta förslag och på de medel, som behövas för att få denna arbetareförsäkring till stånd, har jag för min del icke för närvarande vågat biträda reservationen, ty då denna skulle leda derhän, att statsverket skulle gå miste om en inkomst på mellan 10 och 11 millioner kronor, och då man redan nu har mycket svårt att taga i tu med denna lagstiftning och åstadkomma de för densamma erforderliga medlen, på det att så många som möjligt må komma i åtnjutande af denna försäkring, så synes det mig, som om man icke borde gå i författning om afskrifvande af så betydliga inkomster.

Jag erkänner, att det skulle vara bra, om man kunde få äta billigt socker, och jag tror också, att detta skulle vara nyttigt, därför att sockret har så stort näringsvärde, och att ett ned sättande af skatten således skulle skada hvarken de fattiga eller de rika. Men om man besinnar för det första, att detta skulle lägga hinder i vägen för arbetareförsäkringen, och för det andra, huruvida det kan vara möjligt att skaffa statsverket ersättning för de inkomster, som på detta sätt skulle försvinna, så tror jag, att man icke redan nu bör bifalla reservationen.

Herr Fredholm har äfven i reservationen nämnt, att saken skulle vara egnad att skapa en industri med våra skogsbär. Detta är utan tvifvel riktigt, men jag tror, att detta kan åstad-

Omafskaffande eller ned-sättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten, m. m.

(Forts.)

Om afskaffande eller ned-sättning af hvitbetssocker-tillverknings-skatten, m. m. kommas på en annan väg, nemligen genom inrättandet af fri hamnar. Finge man sådana till stånd, tror jag, att denna industri skulle bättre blifva tillgodosedd än genom bifall till reservationen. Jag har med dessa ord endast velat uttala min åsigt i frågan och har intet yrkande att göra.

(Forts.)

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Derunder hade, beträffande utskottets under mom. 1) gjorda hemställan, yrkats dels bifall till utskottets hemställan och dels afslag derå och bifall i stället till den af herr Fredholm vid betänkandet fogade reservationen. Herr talmannen gaf propositioner å hvartdera af dessa yrkanden och fann den senare propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som med afslag å hvad bevillningsutskottet hemställt i första punkten af förevarande utlåtande n:o 12 bifaller den af herr Fredholm afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets förenämnda hemställan.

Omröstningen visade 81 ja men 131 nej; och hade sålunda utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Mom. b.

Bifölls jemväl.

§ 10.

Föredrogs bevillningsutskottets memorial n:o 14, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 10 i anledning af väckt motion om tull å tack- och barlastjern samt skrot, och blef den af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringsproposition af kammaren godkänd.

§ 11.

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, omfattande anslagen till landförsvaret.

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

Under punkten 1 hemställde utskottet, att Riksdagen måtte:

a) med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver landförsvarsärenden den 14 januari 1898 angifna grunder för förändrad organisation af arméns centrala styrelse samt de för artilleristyrelsen, fortifikationsstyrelsen, intendenturstyrelsen och arméns sjukvårdsstyrelse upprättade nya stater (bil. n:is 1—4); äfvensom de för åtnjutande af i dessa stater upptagna aflöningsförmåner i statsrådsprotokollet angifna vilkor, i riksstaten för år 1899 å fjerde hufvudtiteln uppföra följande nya anslag till nedan nämnda belopp, nemligen:

till artilleristyrelsen	kronor	17,300: —
» fortifikationsstyrelsen	»	16,300: —
» intendenturstyrelsen	»	88,500: —
» arméns sjukvårdsstyrelse	»	17,270: —;
samt		

b) vid bifall härtil ur riksstaten för samma år utesluta auslaget till arméförvaltningen, 147,265 kronor.

Vid punkten fans fogad reservation af herrar *Pehrson* i Törneryd, *Ersson* i Vestlandaholm, *Månsson*, *Sjö*, *Nylander*, *Petersson* i Dänningelanda, *Persson* i Tällberg, *Olsson* i Kyrkebol och *Ollas A. Ericsson*, hvilka ansett, att utskottet icke bort hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts förslag i fråga om uppförande å staten för arméns sjukvårdsstyrelse af lön och dagaflöning för öfverfältläkaren.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Pantzarhielm: Herr talman! Det föreliggande förslaget är, som herrarne veta, ett förslag att omarbета hela vårt militära förvaltningsväsende. Denna fråga synes mig vara utaf så stor vikt och så djupt ingripande i hittills bestående förhållanden, att man borde hafva egnat den den bästa möjliga utredning, innan man gick att för Riksdagen framlägga förslag om dess lösning. Det är nog sant, att en del af de förhållanden, i hvilka man nu vill åstadkomma rättelse, hafva varit föremål för allmänt klander både i Riksdagen, inom armén och hos hela folket. Men jag tror icke, att man undanrödjer sådana olägenheter genom att obetänksamt och förhastadt taga något nytt, som man icke känner till, hvars verkningar kanske icke äro till-

Ang indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

räckligt grundligt undersökta. Man har redan vid förslaget upprättande frångått hittills varande tradition. Man har funnit lämpligt, hvilket förut icke varit brukligt, att för omorganisation af ett, man skulle kunna säga, hittills nästan som civilt betraktadt embetsverk använda uteslutande militära krafter. Följden häraf spåras ock i förslaget, som jag strax skall hafva äran att påvisa.

Syftemålet med det kongl. förslaget uppgifves vara *dels* att söka vinna mera öfverensstämmelse mellan fredsförvaltningen och de förhållanden, som inträda vid härens sättande på krigsfot och efter detta tillfälle, *dels* att genom en omorganisation af det förvaltande verket söka bringa mera reda och öfverskådlighet i förvaltningen, redovisningen och kontrollen öfver de medel, som tillhöra fjerde hufvudtiteln. Det första af dessa mål har man sökt uppnå derigenom, att man vill införa en viss decentralisation i förvaltningsväsendet. Det andra målet har man sökt uppnå genom att omorganisera eller kanske ännu bättre upplösa det nuvarande centrala embetsverket och i dess ställe införa sjelfständiga, af hvarandra oberoende styrelser.

Hvad det första målet angår, decentralisationen, så skulle denna gälla såväl anslagen under fjerde hufvudtiteln som revisionen. Hvad anslagen beträffar, äro de redan till en viss grad, som vi veta, decentraliserade. Och jag tror icke, att man har skäl att påstå att detta hitintills har medfört några väsentliga fördelar, någon bättre hushållning än förut; åtminstone kan jag försäkra, att under min tjenstetid, mot slutet af hvilken detta system infördes, jag icke kunde märka, att man handlade med större omvårdnad om medlen än förut. Jag tror, att man kan säga, att i den saken icke tillräcklig utredning föreligger. Den enes ja kan vara lika mycket vägande som den andres nej, då bevis icke framdragits, utan man blott hänvisat på ord, värtaliga ord visserligen, om hvad framtiden skall innebära.

En sak, som också här är af den största vikt, är det sätt, på hvilket man sökt att i första hand förlägga grauskningen utaf de lägre truppförbandens räkenskaps- och persedelförvaltning under kontroll af arméfördelningarnes revisioner. Statsutskottets utlåtande derom återfinnes å sid. 47, der statsutskottet säger i andra stycket:

»Den af vissa embetsmyndigheter uttalade farhågan, att fördelningsrevisorerna skulle komma i osjelfständig ställning gent emot arméfördelningscheferna, kan utskottet visserligen icke fränkänna en viss befogenhet, och utskottet har därför velat framhålla nödvändigheten deraf att, såsom ock, enligt hvad departementschefen meddelat, lär vara afsedt, deras ställning blifver i behörig författning eller instruktion omgärdad med sådana bestämmelser, att de vid utöfvandet af sin tjenst kunna känna sig fullkomligt sjelfständiga.»

Jag tror, att utskottet här icke har slagit hufvudet på spiken. Nu är det så, att dessa »vissa embetsmyndigheter», som uttalat sitt tvifvelsmål angående revisorernas vid arméfördelningarna sjelfständiga, oberoende ställning gent emot högre befälhafvare, just äro — för att icke tala om de militärmyndigheter, chefen för generalstaben och åtskilliga arméfördelningschefer, som gjort anmärkning i detta afseende — statskontoret, kammarrätten och arméförvaltningen, d. v. s. de civila embetsverk, i hvilka man i fråga om räkenskapsföring, redovisning, revision, författningskunskap, tolkning af författningar och juridiska spörsmål väl har den största erfarenheten och största sakkännedomen. För min del synes det, som om dessa embetsverk icke uttalat endast betänkligheter, utan jag tycker, att de uttalat verkligen motiverade afstyrkanden af hvad Kongl. Maj:t här föreslår. Och skulle nu så vara, att man genom en så enkel åtgärd som att sätta i författningarna några paragrafer skulle kunna uppnå ett bättre förhållande härutinnan, är jag fullkomligt öfvertygad om, att de nu åberopade embetsverken, som ju hafva en stor rutin, skulle hafva hänvisat till sådana enkla penndrag i ett reglemente. Så har emellertid icke skett och det kanske därför, att de der teoretiska spetsfundigheterna hafva för längesedan i dessa embetsverk visat sig vara af ringa betydelse i praktiken. Jag tror, att i regel är det väl så inom våra embetsverk — de må vara militära eller civila — att de öfverordnades tycken och hvad de öfverordnade säga för den underordnade hafva en viss betydelse och måste af honom godkännas, om han icke vill sätta sig i en obehaglig ställning, en ställning, som stör hans dagliga frid och som kan både i fråga om hans utkomst och hans framtid vara för honom högst obehaglig. Jag kan, som sagdt var, icke i denna punkt dela statsutskottets i mitt tycke alldeles för optimistiska uppfattning, och jag tror icke, att man på något vis kan stärka revisorernas ställning genom att omgärda dem med några reglementariska föreskrifter. Jag tror icke, att så kan blifva fallet.

Hvad de nya styrelsernas organisation beträffar, har man gått till väga, synes mig, på ett ganska radikalt sätt. Man upplöser det nuvarande centrala embetsverket, och man sätter i stället tre fristående, i intet afseende samarbetande styrelser. I spetsen för tre af dessa styrelser sätter man en general med i två af dessa styrelser fullt sjelfständig och i den tredje i vissa mål sjelfständig och helt och hållet *personlig* afgöranderätt. Man har vidare vid denna organisation undanskjutit det civila elementet och framdragit på ett i ögonen fallande sätt det militära.

Statsutskottet yttrar sig på samma sida på följande sätt:

»Mot förslaget att omorganisera arméförvaltningen till fyra särskilda styrelser har utskottet hyst vissa betänkligheter, då det syns utskottet, som om detta särskiljande snarare skulle vara

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Ang indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya arbetsverk i dess ställe.
(Forts.)

egnadt att försvaga sammanhållningen mellan de olika grenarne af arméns förvaltning än att afhjelpa den ofta öfverklagade bristen på samarbetande enhet dem emellan. Om än bibehållandet af det centrala arbetsverket, med vissa förändringar i dess organisation — främst bland dem hela kassa- och räkenskapsväsendets sammanförande på en byrå — möjligen kunnat vara ändamålsenligare, anser sig utskottet, då samma mål, som man derigenom vill uppnå, äfven bör kunna vinnas genom de instruktioner, som lära komma att utfärdas för de särskilda styrelserna, likväl böra biträda det föreliggande förslaget, helst det samma i andra hänseenden innebär väsentliga förbättringar af den nuvarande organisationen.»

Jag för min enskilda del får upprigtigt bekänna, att jag finner det vara ett högst beklagligt tidens tecken, att svenska Riksdagens förnämsta utskott år 1898 inför Riksdagen och inför hela landet framkommer med ett dylikt betänkande, ett dylikt aktstycke som detta. Nog hade det väl kunnat för utskottet stå till buds att här söka göra en utredning, som väl utskottet lika väl som hvarje annan funnit helt och hållet saknas i den kogl. propositionen.

Utskottet har här gifvit ett förtroendevotum, som jag gerna går in på — jag understryker, att jag gerna går in på att fullkomligt underskrifva det — om frågan gäller rent militära kunskaper och färdigheter, men som erfarenheten har lärt mig att icke utan ett visst misstroende se på, när frågan gäller *planmessighet* i organisation och administration. Jag tror, att det hade varit lyckligt och bra, om åtminstone den folkvalda kammarens utskottsledamöter här hade frånträdtt kompromisserna och auktoritetstrons breda väg, som visserligen kan vara beqväm att gå på, men som jag tror icke leder till lyckliga resultat, i regeln åtminstone.

Jag sade nyss, att man framskjutit vid organisationen af de förvaltande verken det militära elementet på det civilas bekostnad, och jag vågar fråga herrarne: Kan det vara välbetänkt att i förvaltande verk, der det gäller bokföring, revision och juridiska former, kännedom i författningar, tillämpning af författningar, allt sådant som icke alls tillhör det militära området, undanskjuta de civila arbetsmännen, de civila tjänstemännen till endast underordnade platser? Mig synes, att så ej kan vara lämpligt. Och huru skall man kunna i dessa arbetsverk få dugliga tjänstemän, när man redan från början utesluter möjligheten för dem att vinna någon befordran? I den motivering, som finnes i statsrådsprotokollet, yttrar herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet ungefär följande: »Att skaffa dugliga arbetsmän är af vida större vikt än hela arbetsverkets omorganisation.» Ja, icke tror jag, att han på detta vis skaffar dugliga arbetsmän.

En annan svag punkt hos detta förslag synes mig vara den, att, då man borttagit den operonliga enheten, arméförelvaltningen, man helt och hållet i stället infört det personliga elementet såsom bestämmande. Det kan inträffa förhållanden, då en general, som är chef för ett af dessa förvaltande verk, en af dessa styrelser, kan vara till tjänstären yngre än en eller annan eller flere fördelningschefer. I förvaltningshänseende stå dock dessa fördelningschefer såsom chefer för underordnade förvaltningsgrenar i subordinärt förhållande till den förre, och derigenom skulle kunna — jag säger icke, att så skall ske — uppstå förhållanden, som för den militära disciplinen kunna vara rent af skadliga och i alla händelser oegentliga.

Ang. indragning af arméförelvaltningen och inrättande af nya arbetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Jag tycker också, att man borde vid denna organisation hafva tagit mera hänsyn till det rent tekniska och merkantila elementet och dess betydelse i en förvaltningsgren som denna. Hittills hafva alla viktiga ärenden inom arméförelvaltningen afgjorts på vederbörande departements vägnar. Härigenom har åtminstone till en viss grad en hämsko blifvit lagd på den sjelfständiga ställning, som cheferna inom vederbörande departement intagit. Nu tager man bort detta, och man hänvisar i stället till att vederbörande byråchefer skulle i viktiga frågor hafva rätt att till protokollet anföra sin afvikande mening. Jag tror, att detta har ganska ringa betydelse, om det ens har någon betydelse. Man kan t. ex. tänka sig en generalfälttygmästare, en chef för artilleristylelsen. Under en lång förtjenstfull militärbana för öfrigt har denne general icke varit i tillfälle att förskaffa sig de tekniska förkunskaper, som kunnat vara önskliga för att rätt sköta sitt ansvarsfulla embete. Är nu denne generalfälttygmästare en lugn, förståndig och sansad man, så förlöper han sig icke. Han *regerar* med råds råde, och allt kan gå lyckligt och väl. Men man kan också tänka sig andra förhållanden. Man kan tänka sig i spetsen för en sådan styrelse en general af annat sinnelag — exempel derpå ligger kanske icke långt tillbaka — en general, som är en morsk herre. Han vill *styra* och ställa, som honom godt synes; och jag tror man har funnit, att här vid lag har hvarken till sådana instruktioner, som varit utfärdade, eller regeringens eller Riksdagens önsknningar någon hänsyn tagits. Att då en stabschef eller byråchef skulle göra sina föreställningar i protokollet, tror jag för min enskilda del helt enkelt skulle leda derhän, att bemälda byråchef icke finge tillfälle att göra den saken en gång till.

Nu skulle det kunna sägas häremot, att allt kan gå bra, äfven om generalen icke är så hemma i de tekniska och merkantila styckena, om endast hans byråchefer äro det. Jag tror, att jag icke öfverdrifver, om jag säger, att erfarenheten om förhållandena hafva visat, att den tekniska kunskapen samt förmågan att å statens vägnar uppgöra bindande leveranskontrakt göra upp-

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

köp etc. icke under närvarande förhållanden varit sådana, som man skulle kunnat önska dem, och jag tror, att i de blifvande styrelserna det skulle blifva ännu sämre.

En sak till i det nya förslaget, som jag icke rätt kunnat få klar för mig, är, huru fredsförvaltningen under krigstillfälle, d. v. s. förvaltningen af kassa, pensioner och för öfrigt räkenskaper och revision, skulle komma att skötas här hemma, då armén vore på fältet.

(Forts.)

Ja, herr talman, jag skall icke uppehålla tiden med att ingå i några vidare detaljer. Jag har blott velat anföra detta för att fästa uppmärksamheten — en uppmärksamhet, som jag för min del här anser fullkomligt berättigad — vid de uttalanden, som gjorts af så väl militära som civila myndigheter, uttalanden, vid hvilka, stödda som de äro på erfarenhet, vunnen i tjensten, man enligt min åsigt måste fästa ganska stor vikt. Jag har vidare velat säga detta, emedan jag håller före, att, då det gäller omorganisering af arméns förvaltningsväsende, man särskildt, beträffande den centrala styrelsen, bör genom en eller annan förändring inom sjelfva denna styrelse, särskildt genom förläggandet af kassa- och räkenskapsväsendet till ett och samma departement, söka åstadkomma mera samverkan, mera samarbete inom den militära förvaltningen. Man bör äfven söka åstadkomma större säkerhet för att de medel, som Riksdagen beviljar till arméns underhåll och utrustning, utredning och beväpning, till fasta platser anläggande och deras armering, verkligen användas på ett planmessigt och väl öfverlagdt sätt, samt slutligen att dessa medel handhafvas med klok hushållning och sparsamhet. Jag kan icke biträda utskottets åsigt, att man ens tillnärmelsevis skulle kunna nå detta mål genom några särskilda, för styrelserna utfärdade nådiga instruktioner; och jag anser vidare, att vi genom att antaga det nu framlagda förslaget skulle helt och hållet gifva oss militarismen i våld; vi skulle således komma ur askan i elden. Och icke nog med detta, vi skulle, om man, som sagdt, fäster afseende vid de anmärkningar, som af vederbörande myndigheter gjorts mot förslagets brister och ofullkomligheter, binda oss vid utgifter för framtiden, som för närvarande äro oberäkneliga, för att en gång afhjelpa dessa oegentligheter och brister.

Herr talman, med anledning af hvad jag nu sagt får jag jag yrka afslag på såväl Kongl. Maj:ts nådiga proposition som ock utskottets betänkande i denna punkt.

Häruti instämde herrar Höjer, Nydahl, Bromée och Eriksson i Bäck.

Herr J. Johnsson i Bollnäs: Herr talman, mina herrar! Då jag i likhet med den föregående talaren icke kan godkänna utskottets förevarande hemställan, så skall jag be att få med

några ord tillkännagifva de skäl, som i detta afscende äro bestämmande för mitt votum.

Herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet har uti statsrådsprotokollet anført, att förslaget till den nu ifrågasvarande omorganisationen framkallats dels af Riksdagens revisorers vid flera tillfällen uttalade önskan, att uppställningen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel skulle ske på så sätt, att den blef mera åskådlig, tydlig och lättfattlig, dels deraf, såsom den siste talaren påpekat, att Kongl. Maj:t velat anordna arméns förvaltning i fredstid i öfverensstämmelse med dess förvaltning under krigstid. Då jag icke är fackman, skall jag nu icke uppehålla mig vidare vid detta sista skäl, men deremot be att få säga några ord om det första.

Under flere statsrevisioner hafva anmärkningar rigtats mot det sätt, hvarpå arméförvaltningens räkenskaper äro uppställda. För närvarande tillgår det så, såsom herrarne veta, att räkenskaperna rörande de utgifter, som falla under arméförvaltningens olika departement, sammanföras i en enda sammanhängande serie. Om man t. ex. vill ha reda på utgifterna för den eller den särskilda corpsets eller regementets utgifter, så får man gå igenom en mängd räkenskaper och söka att genom ett sammandrag taga del af de speciella utgiftsposter, som röra den ifrågasvarande corpsen, och de särskilda verifikationerna får man söka efter, instuckna i flere hundra volymer. Att ett sådant bokföringssätt skall medföra oerhördt arbete för den, som vid granskningen vill söka taga reda på, huruvida de utgifter, som summariskt angifvas i rikshufvudboken, utgått för den eller den corpsen, det kan herrarne mycket väl förstå.

Men statsrevisorerna hafva jemväl påpekat, att just dessa otydligheter, dessa svårigheter för granskningen i ganska väsentlig grad framkallas genom arméförvaltningens egendomliga arbetsmetod. Arméförvaltningens fyra departement hafva hvart och ett sina utgifter eller sin egen redovisning. Om nu en redogörare requirerar medel för en corps, och dessa medel skola utgå från dels intendentsdepartementet, dels civila departementet, dels artilleridepartementet och dels kanske äfven fortifikationsdepartementet, så får han visserligen från den, som utanordnar dessa medel, en enda summa, men denna summa skall likväl fördelas på och öfverföras från det ena departementet till det andra, så mycket af anslagen som på hvardera af dessa belöper. Det är dessa öfverföringar, som föranleda en sådan oklarhet och svårighet jemväl vid granskningen af hufvudtitelns räkenskaper.

Nu har herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet framlagt ett förslag, hvarigenom han vill undvika eller afhjelpa dessa olägenheter, eller, såsom han i statsrådsprotokollet yttrar sig, åstadkomma klarhet, reda och lättfattlighet i denna sak. Detta önskemål anser han skola kunna vinnas på det sättet,

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.
(Forts.)

Ang. indragning af arméförvaltningen och invräntande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

att man omorganiserar arméförvaltningen ifrån de nuvarande 4 departementen till 3 s. k. styrelser: intendenturstyrelsen, artilleristyrelsen och fortifikationsstyrelsen. Dessa styrelser skulle, i öfverensstämmelse med arméförvaltningens utlåtande, fortfarande såsom hittills, bestrida en hel mängd mindre utgifter ifrån sådana anslag, rörande hvilka man icke på förhand kunde beräkna, huru mycket som skulle utgå till den ena eller andra corpsen. I sitt utlåtande har arméförvaltningen särskildt specificerat de medel och anslag, som fortfarande skulle disponeras af arméförvaltningen. Då nu herr statsrådet icke antydt, att någon ändring i arméförvaltningens, eller motsvarande centralstyrelses, räkenskapsföring skulle komma i fråga, så skulle öfverföringarne visserligen hädanefter ega rum mellan endast 3 styrelser, hvarigenom de kanske skulle blifva något färre än nu, men den summariska sammanföringen i alla fall blifva densamma som nu. Man skulle alltså äfven då, i detta kaos af räkenskaper, få ganska svårt att taga reda på, till hvilket belopp utgifterna för den eller den corpsen uppgått.

Men jemte det att en stor del af räkenskaperna således skulle fortfarande föras i arméförvaltningen, så har Kongl. Maj:t äfven föreslagit, att en del af arméns utgifter skulle öfverflyttas till fördelningsintendenturerna. Man skulle således få 3 styrelser inom arméförvaltningen och dertill en 4:de myndighet i fördelningsintendenturerna. Kongl. Maj:t har dessutom i sitt förslag tillagt en 5:te institution, den så kallade sjukvårdsstyrelsen. I stället för en omorganisation, hvarom Riksdagens revisorer ofta uttalat sin önskan, innebär alltså Kongl. Maj:ts förslag, att arméns utgifter, som hittills bestridts af 4 departement — hvilken sönderdelning af ärendena just vållat en hel mängd svårigheter — nu skola utbetalas från 5 olika myndigheter, nemligen de 3 styrelserna, motsvarande nu arméförvaltningen, fördelningsintendenturerna — vid hvilka särskilda räkenskapsbyråer skulle upprättas — och slutligen sjukvårdsstyrelsen. Om Kongl. Maj:ts förvarande förslag skulle vinna Riksdagens bifall, så skulle, när en redögörare för en corps behöfver requirera medel, dessa medel fortfarande utgå från flere olika styrelser, och det icke mindre än 5 sådana, ty det torde väl icke finnas någon corps, som icke är i behof af anslag, som utanordnas från de olika styrelserna, med undantag möjligen af fortifikationsdepartementet eller fortifikationsstyrelsen, som den hädanefter skulle komma att kallas; jag vet nemligen icke säkert, huruvida medel till alla corpser utgå från denna institution. Men i öfrigt skulle utgifterna för de olika corpserna komma att utgå från alla dessa olika styrelser.

Jag frågar nu herrarne, om någon förenkling härigenom skulle åstadkommas? Ja, säger man. Riksdagen eller rättare Riksdagens revisorer och jemväl de af Kongl. Maj:t tillsatta sakkunnige hafva uttalat sig för denna decentralisation. Ja, det är

riktigt. att Riksdagens revisorer vid flera tillfällen uttalat sig för en decentralisation; men den decentralisation, som Riksdagens revisorer åsyftat. har afsett sjelfva räkenskapsföreningen. I det afseendet hafva Riksdagens revisorer önskat en decentralisation, att man skulle få en specialräkning för hvarje corps, hvarigenom man lätt skulle kunna se de särskilda utgifterna för hvarje sådan, likasom att verifikationerna för hvarje corps borde sammanföras till ett helt, i ett eller flera band. men icke vara spridda bland arméförvaltningens samtliga verifikationer, såsom nu är fallet. Det är just denna decentralisation i afseende på sjelfva räkenskapsföreningen, som Riksdagens revisorer begärt, och icke att man skulle fördela utgifterna på olika byråer, spridda i olika delar af landet, ty derigenom blir ställningen icke öfverskådligare, utan snarare mera invecklad.

Men, säger man, om vi nu afslå förevarande framställning, så kommer det att bli vid det gamla. Nej, det tror jag icke. Herr statsrådet har i statsrådsprotokollet antydt, öfver hvilka delar af den förevarande omorganisationen det tillkommer Kongl. Maj:t att ensam besluta, och hvilka delar, som erfordra Riksdagens samtycke. och dervid uttalat, att sättet för bokföringen och ärendenas fördelning inom arméförvaltningen äro saker, som det tillkommer Kongl. Maj:t att ensam afgöra. Då så är förhållandet, kan Kongl. Maj:t endast genom en ny instruktion för arméförvaltningen införa en tidsenligare organisation i denna förvaltning med afseende å bokföringen och dit hörande frågor. Följden af förslagets antagande skulle nemligen bli den, att statsrevisorerna, för att få reda på hvad en corps kostat staten det ena eller andra året, skulle få söka igenom icke allenast den massa af räkenskaper, hvilken fortfarande skulle upprättas i centralstyrelserna, utan äfven en hel del räkenskaper på annat håll. Och att de räkenskaper, som skulle bibehållas i de styrelser, som skulle ersätta arméförvaltningen, icke äro så obetydliga, torde kunna framgå af Kongl. Maj:ts förslag, att i dessa verk skulle fortfarande finnas 4 revisorer. Sammanställer man nu detta antal revisorer med det, som för närvarande finnes i arméförvaltningen, så framgår deraf, att enligt Kongl. Maj:ts förslag en stor del af räkenskaperna fortfarande, såsom hittills, skulle handläggas af den centrala förvaltningen.

I Kongl. Maj:ts förslag förekommer icke något uttalande derom, att någon ändring af räkenskapsföreningen inom det centrala embetsverket skulle ifrågakomma, och att sålunda ur denna synpunkt icke skulle uppstå någon lättnad vid granskningen, men väl skulle man nödgas i de andra räkenskapsbyråerna söka upp de utgifter, hvarom man önskade få kännedom.

Men om det nu således med afseende på sjelfva räkenskapssättet enligt min uppfattning är bättre att bibehålla det närvarande, än att vi gifva oss ut på några vidtomfattande planer, som säkerligen skulle leda till mycket större svårigheter, än som för närvarande finnas, så får jag med afseende på den

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

revision, som är föreslagen, i det nemligen intendentsaspiranter skulle utföra revisionen, säga, att detta är en sak, som är för mig ännu mera betänklig. Om man frånser det förhållande, att en revision, förrättad af unge män, som stå i början af sin embetsmannabana, icke gerna kan blifva särdeles tillförlitlig, så har jag ännu större betänkligheter mot att de män, hvarom här är fråga, skola åläggas en sådan befattning. Kan det vara lämpligt, att aspiranterna till intendentsplatser skola sättas att granska och, der anledning förekommer, framställa anmärkningar öfver de personers åtgöranden, hvilka de antaga skola förr eller senare blifva deras förmän. Då en ung man här skulle sättas i den ställningen, att han har att antingen fullgöra sin pligt och göra anmärkningar, dem han finner befogade, kanske med risk att derigenom ådraga sig obehag — ty vi veta litet hvar, att anmärkningar, äfven der de äro fullt befogade, icke mottagas så särdeles gynsamt eller med synnerligen blida känslor — så kommer denne i en mycket svår ställning, och det kunde blifva frestande att se på sitt eget bästa framför det allmännas. Nej, mina herrar, revisorerna böra vara sjelfständiga, de böra utgöra en särskild corps, jemväl den försedd med högre eller lägre aflöning i förhållande till tjänstår och ställning i öfrigt, men de böra icke i något afseende vara beroende af dem, hvilkas åtgärder de hafva att granska. Det skulle vara i hög grad egendomligt, om denna kammare skulle vilja slå in på den principen, att, då unge män kastas ut i verlden, deras första steg skulle vara att granska sina blifvande förmäns åtgärder. Tror någon verkligen, att en sådan revision skall hafva någon betydelse? För min del tror jag, att det vore mycket bättre att icke hafva någon revision alls i detta fall. Den revision, som hittills egt rum i arméförvaltningen, har visst icke varit så effektiv, som man skulle hafva kunnat önska, men den nu föreslagna skulle helt och hållet blifva en parodi på en revision.

På dessa skäl, herr talman, ber jag få yrka afslag på utskottets betänkande likasom på Kongl. Maj:ts proposition. Och då jag gör det; skulle jag vilja hemställa till herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet, att, hvilket beslut än Riksdagen kommer att fatta i förevarande fråga, herr statsrådet måtte förskona intendentsaspiranter ifrån uppdrag, der dessa unga män icke kunde ställas i valet att svika sin pligt eller ock att vidtaga åtgärder, som kanske i framtiden kunde för dem medföra obehag af en eller annan art.

Herr Kihlberg: Det är ju synnerligen vanskligt för en icke fackman att kunna i alla detaljer rätt bedöma ett organisationsförslag, så vidtomfamnande som det nu föreliggande. Men man måste i alla fall granska det hvar och en så godt man kan. Och inom statsutskottets första utgiftsafdelning hafva vi funnit, att

detta förslag, om man också i vissa detaljfrågor kunde vara tveksam, huruvida deri träffats det rätta, dock i hufvudsak är en förbättring och en förbättring i den rigtning, för hvilken så väl Riksdagen som ock många utom Riksdagen stående uttalat sig i fråga om arméförvaltningens omorganisation.

Den förste ärade talaren nämnde just, hvilka dessa önskningsmål voro, och jag delar hans tanke, att det är önskvärdt för det första att få bättre reda uti räkenskaperna och redovisningsväsendet, än hvad hittills varit förhållandet. Statsrevisorerna och alla, som haft med dessa räkenskaper att göra, hafva insett, huru svårt det varit att få en redig och klar öfversigt öfver redovisningen af dessa medel, då utgifterna för armén skola redovisas visserligen af en och samma förvaltning, men af flera särskilda underafdelningar deraf, hvilka haft mycket liten beröring med hvarandra. De hafva hvar och en haft sina särskilda räkenskaper och sin särskilda hufvudbok, och sedan skulle dessa räkenskaper förenas till en enda räkenskap. Detta har föranledt en hel massa öfverföringar från den ena afdelningen till den andra, hvilka öfverföringar gjort räkenskaperna så invecklade och svåröfverskådliga, att man icke kunnat komma till rätta med dem. För öfrigt förorsakas genom dessa öfverföringsorder mycket arbete, som tagit bort mycket af tjänstemännens dyrbara tid, hvilken kunnat användas på bättre sätt.

För att förekomma detta, innehåller det föreliggande förslaget, att den ekonomiska förvaltningen skulle förenas under en styrelse, intendenturstyrelsen, d. v. s. under intendenturstyrelsen skulle förenas intendenturdepartementet och det civila departementet. Dessa hafva så likartade göromål, att det icke kan finnas något skäl, hvarför de skulle skiljas åt. Och genom den skilnad i detta fall, som nu förefinnes, har det uppstått mycket onödigt arbete. Mycket mera reda skulle åstadkommas, om nu medelsförvaltningen, redovisningen och revisionen komme under samma departement eller styrelse. Detta bör, synes det mig, icke vara svårt att inse.

Det andra önskemålet var, såsom den förste talaren påpekade, att man skulle söka åstadkomma något mera sammanhang mellan förhållandena under fredsförvaltningen och de förhållanden, som skulle inträda, i händelse armén sattes på fältfot. Nu är ju så förhållandet, att arméförvaltningen, som ombesörjer förvaltningen för armén i fredstid, skulle helt och hållet upphöra att fungera i händelse af krigsutbrott. Då skulle denna fredsförvaltning öfverflyttas till trupperna och till fördelningscheferna. När så är förhållandet, så kan man väl också inse, att det är nyttigt och nödvändigt, att äfven under fredstid dessa fördelningschefer få tillfälle att sätta sig in i, huru dessa saker skola skötas. Dertill fordras det ju insigt och erfarenhet. För att nu vinna detta mål, innebär det föreliggande förslaget, att fördelningscheferna skola

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

hafva magt och ansvarsskyldighet, magt att äfven hafva sitt ord med vid skötandet af dessa förvaltningsangelägenheter inom sin fördelning, och äfven ansvarsskyldighet för huru dessa medel förvaltas. Derigenom blir ju fördelningschefen i tillfälle att under fredstid bedöma just dessa saker, som han i allt fall under krigstid måste omhänderhafva. Detta kan ju icke innebära annat än en förbättring.

När nu således fördelningsintendenturerna skulle komma att anordnas på ett bättre sätt än hittills, har man funnit det förenligt med denna omorganisation, att äfven revisionen skulle förläggas till fördelningsintendenturerna. Detta har nu, som vi sett, väckt mycket motstånd, särskildt från de civila myndigheterna. Men om det också kan finnas någon innebörd i dessa anmärkningar, så tror jag likväl, att de i många fall äro öfverdrifna.

Den förste ärade talaren sade, att de revisorer, som skulle komma att utföra revisionen vid fördelningarna, icke skulle besitta den kunskap i författningarna och hvad som i öfrigt tillhör dessa revisorer att känna som de, hvilka nu äro anställda som revisorer här i Stockholm. Jag kan icke finna, att just det, att man utför detta arbete på en annan plats, skall kunna inverka på deras kompetens. Äro revisorerna utbildade för sitt fack, så kunna de ju ega nödiga kunskaper — författningskunskaper eller andra kunskaper — vare sig de utföra sitt arbete i Stockholm eller annorstädes. Dock erkänner jag, att den, som bor i Stockholm, kan hafva lättare att få biträde af öfverordnade och sakkunniga och äfven har bättre tillgång till författningar från arkiv och dylikt än den, som är bosatt i landsorten, men den olägenheten och de svårigheterna borde väl genom lämpliga åtgärder mycket lätt kunna öfvervinnas.

Sedan har man gjort den anmärkning, att revisorn, om han skulle arbeta vid sidan af fördelningschefen, icke skulle ega den sjelfständighet, som erfordras. Ja, äfven härutinnan tror jag, att åtskilliga öfverdrifter fått göra sig gällande. När fördelningschefen för sin fördelning icke sjelf personligen har några medel i sin hand, för hvilka han skall redovisa, så må det väl vara i hans lika väl som i revisorns intresse, att de underordnade personer, som hafva denna förvaltning om hand, må sköta denna förvaltning på ett så förståndigt sätt som möjligt, och detta så mycket mera, som han, på samma gång han har magt att i dessa förvaltningsåtgärder deltaga, han äfven har skyldighet att ansvara för desamma.

Det torde således ligga i hans stora intresse, att denna revision skötes så fullständigt som möjligt. Visserligen kan det förekomma en och annan sådan åtgärd i förvaltningshänseende, som kan vara klandervärd och grunda sig på order från fördelningschefen, men då revisorn subordinerar direkt under intendenturstyrelsen, direkt under generalintendenten, har sin fullmakt af

intendenturstyrelsen och i en sådan möjlig konflikt med fördelningsschefen alltid bör hafva stöd af generalintendenten, som i alla fall i sista hand är ansvarig för medelsförvaltningen, så kan jag icke förstå, att den faran för osjelfständighet kan vara så stor, som här har omnämnts.

Hvad härefter decentralisationen beträffar, så kan jag icke förneka, att jag alltid funnit det vara lämpligt och förenligt med en god hushållning, att man icke för mycket sammandrager stora förvaltningar. Jag hyser samma åsigt i detta fall, som jag i följande uttalade i fråga om jernvägsstyrelsen, nemligen att, om man decentraliserar förvaltningsbestyren, det är gifvet, att man får ett mindre område för hvarje sådan decentraliserad styrelse, öfver hvilket den har att vaka, och det är gifvet, att man bättre bör kunna se förhållandena, då man har dem under ögonen och i sin närhet än på långt afstånd. Det förefaller mig orimligt, att denna centralstyrelse i Stockholm skall kunna rätt bedöma alla förvaltningsåtgärder vid alla truppförband inom hela vårt land från Ystad till Haparanda, och det förefaller mig därför, som om den revisor, som skulle hafva att kontrollera förvaltningen vid fördelningen, skulle vara i bättre tillfälle att bedöma, huru inköp för truppförband böra verkställas, samt bedöma sättet, hvarpå det inköpta bör disponeras; han är i bättre tillfälle att iakttaga god hushållning och att i allmänhet bättre taga reda på förhållandena, då han finnes i truppförbandets närhet, än om han är i Stockholm. Under nuvarande förhållanden kan sålunda revisionen här i Stockholm endast blifva en sifferrevision, en revision, som går ut på att undersöka, huruvida utgifterna blifvit fördelade under rätta anslag, och författningarna följda. Detta är ju godt och väl, och från embetsmannasynpunkt kan man väl förstå, att detta är det allra viktigaste, hvilket äfven framhållits af embetsmyndigheterna, men ännu viktigare är enligt min tanke att tillse, det inköpen ske förståndigt och att med det inköpta hushållas på bästa sätt. För centralstyrelsen här i Stockholm är det ju alldeles omöjligt att rätt vaka öfver detta i olika delar af riket. Man har sagt, att genom denna förändring det militära elementet skulle få så öfvervägande magt öfver det civila och att deri ligger en stor fara. Men jag ser icke, huru det är möjligt att åstadkomma hvad man anser önskvärdt, nemligen samstämmighet emellan freds- och krigsförvaltningen, med mindre man åt denna fördelningsschef, fastän han är militär, gifver denna myndighet, om han skall på ett tillfredsställande sätt kunna fungera, i händelse den olyckan skulle inträffa, att man behöfver använda armén för landets försvar. Om man icke anser det behagligt att på detta sätt utsträcka den militära myndigheten, så förefaller det mig, som om det vore en ren omöjlighet att åstadkomma samstämmighet mellan freds- och krigsförvaltningen

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Nu har man ock sagt, att man genom detta förslag icke bar åstadkommit enhet i arméförvaltningen, utan tvärtom en splittring; förut har arméförvaltningen varit ett gemensamt verk och de olika afdelningarne hafva samarbetat. — Ja, det har visserligen varit så till namnet, men de, som hafva reda på förhållandena, veta väl, att det icke varit något samarbete, värdt att tala om. De kollegiala målen hafva varit ett så litet antal, att det knappt är nämnvärdt, och de olika departementen hafva skött sig så, att de knappt vetat af hvarandra. Genom det föreliggande förslaget har man fått tillsammans just de departement, som hafva gemensamt arbete, nemligen hvad som rör den ekonomiska förvaltningen.

Hvad fortifikations- och artilleristyrelserna beträffar, så äro ju dessa mera militära formationer, och att dessa vid sådant förhållande äro sjelfständiga i viss mån, det är ju riktigt; behöfva dessa styrelser samarbete i vissa militära frågor, som ju ofta kan inträffa, så kan det nog finnas möjligheter att ordna äfven detta på ett annat sätt. Visserligen erkänner jag, att uti detta afseende förefinnes en liten svaghet i förslaget, och utskottet har äfven antydt, att sådant samarbete kan i militära frågor vara behöfligt, men detta låter sig nog lätt ordnas.

Hvad härefter angår den andre talarens yttrande derom, att statsrevisorerna uttalat sig för önskvärdheten af att räkenskaperna skulle förflyttas till truppförbanden och icke vara samlade i arméförvaltningen, så får jag nämna, att detta då icke har varit min uppfattning såsom statsrevisor. Men statsrevisorerna hafva uttalat önskvärdheten af att man skulle så mycket som möjligt uppdelas de olika anslagen på de olika truppförbanden i förhållande till deras storlek, i förhållande till antalet män, hästar och tjenstgöringsdagar, och det föreliggande förslaget tillmötesgår också denna önskan, så långt möjligt är, genom att de anslag, som på det sättet kunna uppdelas, också skulle fördelas efter den formen, hvilket ju skulle verka en viss sjelfhushållning. Några räkenskaper åter vid fördelningarna eller vid truppförbanden annat än redovisningsräkningar, som sedan skola insändas till centralstyrelsen, har jag såsom statsrevisor icke tänkt mig. Räkenskapsföringen skall i alla fall samlas på ett ställe, ty först då kan det blifva någon reda. Man har tänkt sig, att de särskilda fördelningsintendenturerna skola månadsvis aflemna sina redovisningar för bestridna utgifter; de skola månadsvis ingå till den byrå inom intendenturstyrelsen, som har att handhafva räkenskaperna, och der bokföras. Denna förändring tror jag kommer att i betydlig mån ordna förhållandena på ett tillfredsställande sätt.

Den siste talaren yttrade äfven, att här föreligger icke något förslag till förändrade räkenskaper, och det är nog sant, men statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet har i alla fall yttrat, att han hade för afsigt att låta utarbete och fram-

lägga förslag i sådant afseende, om denna omorganisation blefve antagen.

Det synes mig således, som om de anmärkningar, som hittills framstälts mot förslaget, icke äro synnerligen stora i jämförelse med de verkligen stora fördelar, som man genom denna omorganisation skulle vinna. Anmärkningar kunna ju alltid göras, och skall man vänta med önskvärda reformer, till dess allas önsksningar blifvit tillfredsställda, så får man vänta i evighet. Derför bör man icke, om man har ett organisationsförslag, som i hufvudsak är godt och bra, låta detsamma falla för en och annan obetydlig detalj.

Nu ha äfven framstälts anmärkningar mot att man brutit ut sjukvårdsstyrelsen ur intendentsdepartementet. Ja, skälet dertill är, att när dessa båda stora departement, det civila och intendentsdepartementet, nu skulle läggas under en chef, generalintendenten, så skulle på honom hopas så många löpande ärenden att behandla, att han behöfver den lindring, som ligger deri, att sjukvårdsärendena skulle flyttas från honom. Derigenom blefve han i tillfälle att mera egna sin tid och sina krafter till viktigare förvaltningsorganisationer och särskildt till utarbetandet af mobiliseringstabellerna. Det är sålunda för att för generalintendenten lätta de göromål, som tillkomma honom såsom chef och som blifva ökade, så länge sjukvårdsbyrån lyder under intendentsdepartementet, som man ansett, att man borde afskilja sjukvårdsärendena från hans verksamhet och lägga dem under en själfständig förvaltning samt öfverinseende af öfverfältläkaren.

Man har många gånger sagt, att man bör såsom högste chef för ett förvaltande verk hafva en fackman, och detta skulle man härigenom nu erhålla. Man kan ju icke neka till, att sjukvården i alla fall är ett område, hvarpå en person, som för öfrigt är hemmastadd i den ekonomiska förvaltningen, icke kan ega den fackkunskap, som är erforderlig i afseende på läkarevård och hygieniska förhållanden. Således synes mig deruti den föreslagna förändringen hafva sitt stora värde.

För öfrigt skulle denna omorganisation icke medföra någon annan förändring, än att samma personer, som nu finnas uti sjukvårdsbyrån, skulle öfverflyttas till sjukvårdsstyrelsen. Der skulle finnas en fördelningsläkare, en regementsläkare, en regementsveterinär, en intendent och en sergeant. Det är således samma personer, som endast skola öfverflyttas från sjukvårdsbyrån, och likaledes skall öfverfältläkaren, likasom han är chef för sjukvårdsbyrån, framdeles vara chef för sjukvårdsstyrelsen. Den enda skilnaden, som är beaktansvärd och som gifvit anledning till någon ökad kostnad, det är, att man för de ökade göromål, som öfverfältläkaren, såsom chef för denna styrelse, skulle få, skulle befria honom från att vara föredragande i medicinalstyrelsen för

Ang. inläggning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

åtskilliga civila sjukvårdsärenden, hvarjemte han såsom chef skulle erhålla en löneförbättring af 825 kronor.

Nu har man det i perspektiv — och det kan ju vara riktigt att söka åstadkomma besparingar och icke åstadkomma större kostnader, än nödigt är — att, när öfverfältläkaren icke vidare skulle vara skyldig att såsom ledamot af medicinalstyrelsen föredraga vissa civila sjukvårdsärenden, det skulle vara behöfligt att få ett nytt medicinalråd med vanlig aflöning.

Ja, skulle man kunna göra den inbesparingen, icke vore det något illa eller mig emot, utan tvärtom något önskvärdt. Om det kunde ställas så, att öfverfältläkaren fortfarande vore ledamot af medicinalstyrelsen och der föredroge dessa civila ärenden, och man sålunda ej behöfde något nytt medicinalråd, men sjukvårdsstyrelsen ändå kunde fungera på ett tillfredsställande sätt, visst vore det bra. Men då i alla fall den kongl. propositionen påvisar, att det är en stor mångfald af ganska viktiga ärenden, som denna sjukvårdsstyrelse har att behandla, och dessa personers krafter synas fullt tagas i anspråk deraf, har jag ej ansett mig kunna bestämdt säga, att denna personal är för mångtaliq.

Då jag sålunda anser föreliggande förslag i många hufvudsakliga fall vara egnadt att åstadkomma ett bättre sakernas tillstånd än det nuvarande, och de anmärkningar, som gjorts mot detsamma, äro af mindre betydelse, såsom rörande endast detaljer, hvilka nog efter hand kunna rättas, derest anmärkningarna visa sig befogade, anser jag det vara klokt att taga det föreliggande förslaget.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr Johnsson i Bollnäs: Jag skall be att få rätta en uppgift af den siste talaren. Han sade nemligen, att jag uppgifvit, att statsrevisorerna uttalat önskvärdheten af, att räkenskaperna fördelades på flere afdelningar eller öfverflyttades från arméförvaltningen till andra embetsverk. Jag tror ej, att af sammanhanget af mitt yttrande något sådant kunde framgå. Jag gaf endast herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet rätt, då han till statsrådsprotokollet sagt, att statsrevisorerna, om jag ej misstager mig 1894 års revisorer, uttalat sig för en decentralisation. Men om man läser revisorerernas yttrande, framgår deraf, att det icke varit deras mening, att denna decentralisation skulle på det sättet utföras, att man öfverflyttade räkenskaperna till olika embetsverk, utan deras mening var tydligen den, att decentralisationen afsåg sjelfva räkenskapen, så att dessa komme att upptaga särskilda specialräkningar för hvarje regemente och corps, då derigenom blefve lätt öfverskådligt omfattningen af de utgifter, som utgått till den ena eller andra corpsen från de olika anslagen, samt att verifikationerna till dessa räkenskaper skulle sammanföras, så att man ej behöfde, såsom nu är fallet, med stor

tidsutdrägt söka uti flera hundra volymer för att finna verifikationer för mången gång endast några tusen kronors utgifter. Enligt min uppfattning har någon annan mening ej kunnat ligga i statsrevisorernas uttalande än den af mig nu angifna, eller att räkenskaperna skulle decentraliseras så i det hänseendet, att dessa utgjorde en helhet för hvarje regemente och corps, men detta kan ske lika väl i arméförvaltningen, som om räkenskapen upprättas vid något annat embetsverk. Det är ju helt naturligt, att det ej kan vara förenadt med mera besvär eller kostnader, att de inkommande redogörelserna sammanföras till specialräkningar för de skilda corpserna, än att, såsom nu är fallet, dessa sammanföras uti det stora antal af räkningar ifrån alla de olika corpserna och redogörarne. Det är denna decentralisation, som man länge önskat, att Kongl. Maj:t skulle vidtaga. Ty en sådan åtgärd kan Kongl. Maj:t vidtaga utan Riksdagens hörande, då det ej bör blifva förenadt med några ökade utgifter.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande om afslag å utskottets hemställan.

Herr Ivar Månsson: Det är herrarne nogsamnt bekant, att denna fråga om omorganisation af arméförvaltningen länge stått på dagordningen. I synnerhet hafva de anmärkningar, som framstälts, gällt bokföringen och räkenskapsföringen. Så vidt jag vet, hafva organisationens brister i öfrigt ej så skarpt framhållits som just bristerna beträffande kontrollen och revisionen af räkenskaperna samt bokföringssättet. Det är egentligen den anmärkningen, som framstälts af statsrevisorerna och andra, som yttrat sig i denna fråga. Det har också, som kammaren torde veta, af sådan anledning anförtratts åt sakkunniga personer af Riksdagen — jag tror det var två af hvardera kammaren — att granska ett förslag till förändringar i sådant syfte. Dessa fyra bland Riksdagens ledamöter utsedda personer hade, så vidt jag kunnat finna, intet annat att granska än frågor, som rörde bokföringssättet samt kontrollen och revisionen af räkenskaperna. De uttalade ett gillande af hvad i den delen föreslagits. Men sedan dess har saken utvecklats sig, och ett förslag om omorganisation af hela arméförvaltningen har framkommit. Jag måste säga, att det för oss varit mer betryggande, om vid det förslaget uppgörande det varit några andra med än blott militärer. Nog hade vi stått på en säkrare grund, då vi nu skola gå till dessa frågars afgörande, om vi haft framför oss några civila, som satt sig in i dessa ärenden så mycket görligt var, än nu, då vi hafva att endast lita på militärer. Det är nemligen alldeles gifvet, att militärer se denna sak på sitt eget sätt, se med andra ögon, om jag så får säga, än civilt folk gör, när de skola bedöma sådana frågor. Det hade därför enligt min uppfattning varit synnerligen väl, om vi, innan vi stått inför denna frågas afgörande, sett den

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

pröfvad och utredd af, om jag så får säga, icke-fackmän. Nu förelåg förslaget emellertid inom utskottet till pröfning. För min del har jag ej varit med om den förberedande behandlingen inom afdelningen, utan endast i utskottet. Ett enigt förslag framlades af afdelningen, och det är under sådana förhållanden mycket svårt, äfven om man hyser en del betänkligheter, att ställa sig på en negativ grund. Det ligger nemligen stort ansvar i att, då man ej har en alldeles säker botten att stå på, rösta för afslag. Men nekas kan ej, att, då man sett de anmärkningar, kammarrätten och statskontoret gjort om, att det med afseende på revision och kontroll ej blir säkrare hädanefter än hittills, tvifvelsmål kunna uppstå beträffande omorganisationens lämplighet. Men i öfrigt har jag, då jag sökt sätta mig in i förslaget, funnit många och stora fördelar. Jag har därför ej kunnat vara med om att nu afvisa det, utan ansett mig böra antaga det i hufvudsak, ehuru jag ej finner det besynnerligt, om från många håll tvifvel kunna uppstå om, huruvida det är skäl att nu antaga det.

En sak, vid hvilken jag särskildt fäst mig och der man synes mig hafva gått längre, än man behöft, i sina fordringar, är — såsom herrarne af reservationen finna — frågan om sjukvårdsstyrelsen. I det första förslaget, som var uppgjordt af militärer och sedan granskats och förändrats, föreslogs ej, att öfverfältläkaren skulle förflyttas från medicinalstyrelsen och ingå i denna sjukvårdsstyrelse, utan der föreslogs, att det skulle vara, ungefär såsom nu, två läkare, en som chef och en som adjutant. Chefen skulle ha regementsläkares grad och löneinkomster, och staten slutade på en siffra af 10,145 kr. Dertill skulle komma ett särskildt arfvode åt öfverfältläkaren, därför att han finge något större ansvar än förut. Nu har emellertid förslaget förändrats så, att att staten växt till 17,270 kr., och nu har öfverfältläkaren flyttats in i denna sjukvårdsstyrelse med nära nog generaldirektörs rang och värdighet; han får nemligen en löneinkomst af nära 9,000 kr. — 8,950 kr. — och det är en väsentlig förändring. Jag har för min del ej kunnat finna, hvartill det skall tjena att vidtaga en sådan åtgärd. Detta så mycket mera, som denne man i alla fall ej kan få ensam afgöra kompetens- och befodringsfrågor — framför allt icke dessa — ej heller en mängd andra ärenden, som der förekomma, men som måste afgöras i medicinalstyrelsen, af hvilken de i alla fall i sista hand måste prövas. Jag kan då ej förstå, hvad det skall gagna till att ha en sådan generaldirektör i denna sjukvårdsstyrelse. Man kan visserligen säga, att det aldrig skadar, om der blir så stor personal, att allt kan blifva ordentligt och på bästa sätt pröfvadt. Ja, hade det endast gått tillsättandet af en sådan »general» i sjukvårdsstyrelsen, då hade det ej varit synnerligen mycket att tala om. Men nu förutsättes, att denne man skall afgå ur medicinalstyrelsen och der måste ersättas med en annan; det fordras alltså der ett nytt medicinal-

råd. Vi ha nemligen frågat medicinalstyrelsens chef, huruvida denna förflyttning kunde i någon mån minska arbetet i medicinalstyrelsen, och derpå har han svarat: »nej». Göromålen der minskas icke det ringaste, ty alla sådana militära frågor, som nu afgöras i medicinalstyrelsen, måste också hädanefter afgöras der. Alltså är det gifvet, att ett nytt medicinalråd erfordras. Således finner man, att denna åtgärd ej är obetydlig, utan åstadkommer högst väsentligt förökade kostnader på dessa båda stater, sjukvårdsstyrelsens och medicinalstyrelsens.

Det är därför, som vi trott, att man skulle kunna nöja sig med det första förslaget, der det aldrig ifrågasattes, att öfverfältläkaren skulle flyttas från medicinalstyrelsen till den nya sjukvårdsstyrelsen, utan enligt hvilket såsom chef skulle fungera en byråchef med regementsläkares grad och löneinkomster. Det är dit hän, som vi med vår reservation vilja komma. Vi afse sålunda, att förslaget skulle ändras derhän, att någon öfverfältläkare icke skulle i sjukvårdsstyrelsen ifrågasättas, utan att denna styrelse skulle bestå af en byråchef med regementsläkares rang och en annan läkare såsom adjutant. Vi ha för öfrigt velat bibehålla staten vid samma belopp som enligt det första förslaget och dervid förutsatt, att arfvode till öfverfältläkaren skulle utgå med 2,000 kronor. I stället för att å det nu framlagda förslag till stat är uppförd för öfverfältläkaren en aflöning, tillsammans med inqvarteringsersättningen utgörande 8,950 kronor, skulle enligt vår plan öfverfältläkaren ega tillgodonjuta ett arfvode af 2,000 kronor jemte omförmälda inqvarteringsersättning, och sålunda sjukvårdsstyrelsens hela stat komma att sluta på 11,445 kronor. Mitt yrkande blir sålunda, att den på sid. 49 i utskottsbetänkandet förekommande kläm skulle ändras derhän, att den komme att lyda:

»att Riksdagen må,

a) med godkännande af dels de i statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 14 januari 1898 angifna grunder för förändrad organisation af arméns centrala styrelse samt de för artilleristyrelsen, fortifikationsstyrelsen, intendenturstyrelsen och arméns sjukvårdsstyrelse upprättade nya stater (bil. n:is 1—4), dock med den förändring, att å sjukvårdsstyrelsens stat öfverfältläkarens lön 7,825 kronor uteslutes och i dess ställe uppföres å nämnda stat åt öfverfältläkaren ett arfvode af 2,000 kronor, dels de för åtnjutande af i dessa stater upptagna aflöningsförmåner i statsrådsprotokollet angifna vilkor, i riksstaten för år 1899 å fjerde hufvudtiteln uppföra följande nya anslag till nedannämnda belopp, nemligen:

samt

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.
(Forts.)

till artilleristyrelsen	kronor 17,300: —
» fortifikationsstyrelsen	» 16,300: —
» intendenturstyrelsen	» 88,500: —
» arméns sjukvårdsstyrelse	» 11,445: —

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.
(Forts.)

b) vid bifall härtill ur riksstaten för samma år utesluta anslaget till arméförvaltningen 147,265 kronor.
Jag anhåller, herr talman, om proposition på detta mitt yrkande.

Herr Ersson i Vestlandaholm instämde häruti.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Rappe: Herr greve och talman, mina herrar! Af hvad som här yttrats under den diskussion, som hittills egt rum rörande föreliggande fråga, torde efter det bemötande, som nyss gjordes af herr Kihlberg, egentligen icke mera behöfva upptagas till besvarande än frågan om revisionen. Det har ju tydligt af den nämnde talaren påvisats, att långt ifrån att räkenskapsväsendet skulle blifva mera inveckladt genom antagandet af Kongl. Maj:ts förslag Riksdagen tvärtom skulle vinna hvad den åsyftat, nemligen att utgifterna för hvarje regemente skulle för statsrevisionen framstå fullt tydliga. Och icke allenast detta. För hvar och en af herrarne, som sett det förslag till uppställande af räkenskaperna, som är remitteradt till embetsverken, är det en känd sak, att man enligt detta förslag tydligt kan se, hvar hvarje öre af de omhänderhafda medlen befinner sig. Jag tror sålunda, att man icke behöfver hysa någon farhåga för att räkenskapsväsendet icke skall blifva tillfredsställande ordnad, för den händelse förslaget antages.

Jag återgår emellertid till revisionsväsendet och revisorernas förflyttning till fördelningarna. Den farhåga, som man egentligen synt hysa, har gått derpå ut, att dessa fördelningsrevisorer skulle blifva mindre sjelfständiga, än hvad revisorerna i arméförvaltningen för närvarande äro. Jag påstår, att förhållandet är alldeles motsatt, och jag skall visa detta. Först och främst komma de revisorer, som skola anställas vid fördelningarna, att erhålla fullmagt att tienstgöra vid en bestämd arméfördelning, och de kunna således icke mot sin vilja utan dom och ransakning skiljas från sina platser. Vidare eger arméfördelningschefen icke att yttra sig öfver revisorernas tillsättande, förflyttning eller befordran, då deremot de revisorer, som för närvarande finnas, äro i dessa hänseenden väsentligen beroende af det civila departementets chef. Slutligen är det ju alldeles icke meningen, att revisorerna vid arméfördelningarna skola ega att granska fördelningsintendenturernas räkenskaper, hvilka fortfarande skulle granskas här i Stockholm inom intendenturstyrelsen, under det att deremot förhållandet nu är det, att de revisorer, som här finnas, granska sin chefs räkenskaper. Jag anser mig dermed ha ådagalagt, att de nya revisorerna skulle blifva sjelfständigare, än hvad de nuvarande äro.

Jag tror icke, att man behöfver ha gått så noggrant igenom hela detta förslag eller sökt att begrunda det i dess detaljer för att tydligt finna, att revisorerna skola blifva mera verksamma,

om de förflyttas till fördelningarna, än om de hållas kvar här i hufvudstaden. Må herrarne betänka, att vår nuvarande armé består af ett trettiotal infanteriregementen och corpser, 8 kavalleriregementen, 6 artilleriregementen och 3 artillericorpser, 4 trängcorpser och 2 ingenjörbataljoner, summa 53 särskilda truppförband, hvartill komma en hel del anstalter och inrättningar. Förvaltningen vid alla dessa truppförband, som ligga spidda öfver ett område från Luleå till Ystad, revideras nu af två centralrevisioner, den ena på Riddarholmen, den andra vid Munkbrogatan.

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Kan detta sägas vara öfverensstämmande med en klok anordning, då man verkligen vill söka att kontrollera allt, hvad som passerar? Det är väl påtagligt, att, om man förlägger den första revisionen närmare händelsernas sfärer, om jag så får säga, nemligen der allt, som skall revideras, tilldrager sig, det skall blifva en mera verksam saklig revision, än som kan ega rum här i Stockholm. Detta synes mig vara så tydligt, att hvar och en borde kunna finna, att en sådan åtgärd innebär ett väsentligt framsteg.

Hvad beträffar det, att tillräcklig sakkunskap icke skulle finnas hos dessa revisorer, synes mig denna invändning något egendomlig, då ju de nya revisorerna vid sidan af den utbildning, som de hittillsvarande revisorerna fått, dessutom skulle genomgå en intendensexamen och sålunda vinna kännedom om arméns sammansättning och förhållandena vid truppförbanden. Äfven med afseende å sakkännedomen måste man ju tillerkänna de nya revisorerna allt hvad som behöfs och medgifva, att förslaget innebär en verklig förbättring. Jag vågar sålunda påstå, att en sådan anordning, långt ifrån att försämra förhållandena, tvärtom skulle leda till en väsentlig förbättring af desamma.

Här ha också framstälts anmärkningar mot Kongl. Maj:ts förslag rörande sjukvårdsstyrelsen. Det har sagts, att det första förslaget var förenadt med mindre kostnad, men att, sedan myndigheterna yttrat sig deröfver, kostnaderna i väsentlig mån ökats, och i sammanhang härmed har uttalats ett beklagande af att icke flera civila myndigheter fått yttra sig öfver förslaget. Det var emellertid, sedan de civila myndigheterna yttrat sig, som kostnadsförslaget höjdes. För öfrigt är det väl icke så olämpligt, att i militära saker, då fråga är om en eller annan organisation med afseende på de fordringar, som måste ställas på armén i fält, och hvilken bör ställas så ekonomiskt som möjligt, militära myndigheter, som ha med saken att skaffa, få afgifva utlåtande. Dessutom har förslaget handlagts icke uteslutande af militära myndigheter, utan äfven af andra.

Naturligtvis kommer ett sådant förslag, som af den senaste talaren framlagts, icke att kullkasta hela organisationsförslaget, det vill jag visserligen medgifva. Men nog blir öfverfältläkarens arbetsbörd tyngande, om på honom läggas förutom de ärenden,

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

som han nu har uti medicinalstyrelsen, äfven de, hvilka för att lätta generalintendentens arbete skola öfverflyttas från hans departement och förläggas till den nya styrelsen. Ut i de handlingar, som äro återgifna i den kongl. propositionen rörande ecklesiastik-ärenden, påvisas, att antalet mål, som af öfverfältläkaren handlagts i medicinalstyrelsen under sistlidna år till den 15 december, utgjort icke mindre än 1,536, deraf 605 militära och 931 civila. Det är ju egendomligt, att den, som skall handhafva sjuk- och veterinärvården vid armén och äfven framdeles skall få med materielen att göra, äfven skall betungas med civila mål, som uppgå till 60 % af hela antalet, under det att de militära målen endast utgöra 40 % deraf. Såsom herrarne finna af sid. 27 i betänkan det, skulle till öfverfältläkarens handläggning höra icke blott alla ärenden rörande anskaffning, vård och redovisning af arméns sjukvårdsmateriel — i fjor 450 — utan äfven dels frågor rörande uppförande af för arméns sjukvård afsedda byggnader eller förändring af redan befintliga dylika, dels andra byggnadsärenden, i den mån för deras handläggning hygienisk fackkunskap vore af nöden, samt vidare frågor rörande ändringar i gällande portions- och rationsstater. Slutligen skulle dit höra sådana mobiliseringsfrågor, som hafva afseende på sjukvården.

Då inom alla andra länder en målsman för det militära sjukvårdsväsendet förefinnes, vore det så mycket mera behöfligt, att vi finge en sådan, som vid en öfverblick öfver hela vår militära organisation det torde vara tydligt, att hvad som utan tvifvel är det svagaste i denna just är sjukvårdsväsendets ordnande. Det skulle därför vara ledsamt, om herrarne skulle göra den inskränkning i Kongl. Maj:ts förslag, som af den senaste talaren ifrågasatts, ehuru visserligen, såsom jag förut nämnt, detta icke skulle bringa förslaget på fall. Det är ju icke omöjligt att genomföra denna inskränkning, men derigenom skulle öfverfältläkaren få så mycket att göra, att jag fruktar, att han icke skulle rå med det.

Med det sagda har jag velat, innan herrarne gå att fatta sitt beslut, såvidt på mig ankommer, lemna de upplysningar, som herrarne kunna önska att af mig erhålla.

Herr von Friesen: Som kammaren behagade finna, har jag icke deltagit uti statsutskottets behandling af denna hufvudtitel. Annat arbete, särskildt inom statsutskottet, har gjort, att jag dertill varit förhindrad.

Om jag hade deltagit uti statsutskottets behandling af denna punkt, skulle jag utan tvifvel ha, af hvad som här har förelegat, funnit mig föranlåten att hysa de största betänkligheter mot antagandet af den nya organisationen af arméförvaltningen. Dessa betänkligheter äro af två slag. Först och främst tviflar jag storligen på att den s. k. sjelfhushållningen vid arméfördelningarna

kommer att leda till besparing. Det har på andra håll framhållits, att när de anslagna medlen skola delas ut till skilda myndigheter för att af dem sjelfständigt förvaltas, så leder detta gerna dertill, att myndigheterna i de olika landsdelarne vilja hvar för sig draga till sig så mycket som möjligt. De jemföra sig med hvarandra och stegra sina anspråk; men detta leder ingalunda till hushållning, utan till motsatsen. Vi hade för några dagar sedan tillfälle att på andra utgiftsafdelningen i statsutskottet tala med chefen för en annan central myndighet, och denna framhöll dervid, att den enda utvägen att få till stånd besparingar vid förvaltningen af de särskilda institutionerna i landsorten vore att centralisera uppköpen för dessa institutioner. Man hör således mycket olika utsigter uttalas i detta hänseende. För den, som hör sådana uttalanden, måste ju uppstå tvifvel, om verkligen någon besparing här skulle kunna åstadkommas genom decentralisation. Jag är sjelf med i en styrelse, der man är betänkt på, just för besparings skull, att centralisera förvaltningen af medlen och handhafvandet af deras utdelning. Det är den ena betänkligheten.

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Den andra betänkligheten gäller det sätt, hvarpå revisionen vid fördelningarna skulle komma att verkställas. Herr statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet påstod, att de upplysningar, han lemnade angående revisorernas tillsättning, borde häfva alla tvifvel i detta hänseende. Jag antager, att äfven afdelningen inom utskottet haft tillgång till dessa upplysningar; men afdelningen först och utskottet sedan har icke varit så på det klara med saken. Utskottet yttrar nemligen: »Den af vissa embetsmyndigheter uttalade farhågan, att fördelningsrevisorerna skulle komma i osjelfständig ställning gent emot arméfördelningscheferna, kan utskottet visserligen icke fränkänna en viss befogenhet, och utskottet har därför velat framhålla nödvändigheten deraf, att, såsom ock enligt hvad departementschefen meddelat, lärar vara afsedt, deras ställning blifver i behörig författning eller instruktion omgärdad med sådana bestämmelser, att de vid utförvandet af sin tjänst kunna känna sig fullkomligt sjelfständiga.» Jag tror, att de farhågor, utskottet hyst, äro fullt befogade. Men jag tror ock, att den utsigt till deras häfvande, som af utskottet öppnats, icke vittnar om en psykologiskt riktig uppfattning. Enligt min tanke är det icke genom dylika, här åsyftade bestämmelser, som den önskvärda sjelfständigheten kan åstadkommas. Jag hyser det största förtroende till militärernas förmåga att bedöma dylika frågor, men jag tror dock, att åt de civila myndigheter, som yttrat sig i frågan och som samstämmigt afstyrkt det nu föreliggande förslaget — jag tror dock, säger jag, att åt de civila myndigheterna bör tillerkännas vida större auktoritet i dylika rent civila frågor än åt de militära myndigheterna.

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.
(Forts.)

När jag sålunda hyser så starka tvifvel angående ändamålsenligheten af det nu föreliggande förslaget, kan jag icke finna, att jag under sådana omständigheter bör vara med om detsamma, äfven om det i vissa punkter skulle hafva sina fördelar och medföra förbättringar i jemförelse med den nuvarande förvaltningen. Och någon skada har icke skett, om förslaget nu förkastas. Det står alltid regeringen öppet ått, om det så vore till nästa riksdag, komma med ett nytt förslag, som, så vida icke tydligt kan ådagaläggas, att de nu hysta tvifvelsmålen äro obefogade, innehåller anordningar i en annan riktning, så att grunden för sådana tvifvelsmål skall blifva undauröjd.

Det är af dessa skäl, herr talman, som jag ber att få yrka afslag å utskottets hemställan i denna punkt.

Med herr von Friesen förenade sig herrar *Olsson* i Åsak, *Eriksson* i Elgered, *Styrlander* och *John Olsson*.

Herr A. Hedin: För den händelse, att denna dag skall blifva en af Andra Kammarens olycksdagar under den innevarande riksdagsperioden, så har jag velat fritaga mig från all skyldighet att bekänna *min* ruelse å den — för öfrigt snart stundande — morgondagen af skam och blygsel.

Här har en af mina ärade vänner från Skåne — efter att hafva starkt betonat de tvifvelsmål, med hvilka han betraktar denna fråga — sagt, att det vore förenadt med ett stort ansvar att ställa sig på en negativ ståndpunkt. Nej, jag måste i det fallet helt och hållet skilja mig från hans åskådningssätt. Det är icke ett stort ansvar! I tvifvelaktiga fall, när ingen tvingar mig att göra ett språng i mörkret för att rädda mitt lif, är det riktigt att icke taga detta steg ut i det okända. Det är icke något stort ansvar. Det föreskrifves af den vanligaste klokhet.

En annan ärad ledamot af statsutskottet har framställt den fråga, som nu sväfvar till afgörande mellan dem, som vilja bifalla Kongl. Maj:ts proposition, och oss, som betrakta denna proposition såsom en olycka och därför vilja afslå den, i en alldeles oriktig dager, när han sagt, att det icke går an att vänta med önskvärda reformer, tills allas önskningsmål i hvarje detalj blifva uppfyllda, och när han vidare sagt, att man icke bör låta detta förslag falla på en del mindre detaljanmärkningar.

Ja, det kan vara hans mening om den nu debatterade frågan. För oss andra ställer den sig helt annorlunda. Vi betrakta icke denna organisation såsom önskvärd, utan såsom i några hufvudsakliga punkter förderlig och olycksbringande, och vi anse icke de anmärkningar, som blifvit framställda mot densamma, såsom jemförelsevis underordnade detaljanmärkningar, hvilka, om de äro rigtiga, snart skola afhjelpas, utan vi betrakta dem såsom anmärkningar mot brister, som göra hela reformen skadlig, och

hvilka vi sedermera kanske aldrig kunna få bort. Sådan är ställningen. Vore den sådan, som han framhöll den, då skulle han hafva fullständigt rätt i denna locus communis, att man icke får låta en stor sak falla för små betänkligheter. Nej, vi anse den icke för en stor och önskvärd reform, utan tvärtom.

Samma ledamot af statsutskottet hade någonstädes — jag minnes icke hvar — i den kongl. propositionen (uti departementschefens anförande) läst, att denna s. k. reform skulle medföra en förbättring vid öfvergång från freds- till krigsförhållanden. Med anledning deraf ber jag vördsamt få erinra honom och äfven påminna kammaren derom, att en försäkran i allmänna ordalag, af vederbörande afgifven i ett ögonblick, då de högligen önska att kunna, om icke öfvertyga, dock öfvertala kammaren att bifalla ett förslag, att en sådan försäkran icke precis får tagas för kungord, äfven om den uttalas af en Konungens rådgifvare. Det kan hända, att mellan en sådan försäkran och verkligheten afståndet kan vara fullt lika stort som — »från Ystad till Haparanda». Såsom exempel derpå vill jag erinra om, att, när man jemför den försäkran, som departementschefen afgaf i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 14 oktober 1892, att den då föreslagna »helgjutna och i alla sina detaljer fullt genomförda härordningen» bland andra företräden äfven egde det, att den skulle »betrygga en snabb och orubbad öfvergång från freds- till krigsfot» — en lätt och orubbad mobilisering — han sjelf sedermera uti motiveringen till den kongl. propositionen förlidet år angående anslag till försöksmobilisering alldeles fullständigt slagit i hjel detta sitt eget påstående. Ty om något är fullständigt och grundligt af honom sjelf omintetgjordt — af det han 1892 försäkrade — så är det för visso talet uti statsrådsprotokollet den 14 oktober 1892 om att den nya härordningen — detta administrativa kaos — skulle komma att betrygga en lätt och orubbad öfvergång till krigsfot. Derför, säger jag, kan det vara skäl att icke heller denna gång taga en sådan der allmän försäkran, som har mycken släktskap med den nyssnämnda, taga den för så kontant, att man derpå bygger sitt slutomdöme om hela den kongl. propositionen, på sätt den ärade ledamoten af statsutskottet gjorde.

Den ärade ledamoten sade, att det kan väl icke betyda så mycket, om en revisor befinner sig här eller der, om han förrättar sin revision på den eller den platsen. Ja, dermed kommer jag till det, som jag hufvudsakligen vill säga — det skall i alla fall blifva mycket kort.

Hvad man med detta förslag åstadkommer är framför allt, att man omintetgör hela den garanti, som vi för närvarande hafva för en sakkunnig och samvetsgrann granskning och revision af den oerhörda penningförvaltning, som lyder under landtförsvarsdepartementet. Derom finnes i sjelfva verket bland alla de militärer, som jag varit i tillfälle att höra yttra sig oförbehållsamt

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

om denna sak, såvidt jag kunnat utröna genom muntliga samtal och genom många skriftliga — och undertecknade — meddelanden, icke något det ringaste tvifvel. Deras mening kan korteligen uttryckas på följande sätt — jag begagnar några ord, som jag sjelf hört af en temligen högtstående äldre och mycket ansedd militär: »Ja, nu blir det slut på alla anmärkningar». Är det verkligen möjligt, att den ärade statsutskottsledamoten kan föreställa sig, att det är detsamma, om en revisor sitter här uti arméförvaltningen, hägnad af hela det moraliska stödet af det verk, han tillhör, och den kamratcorps han har omkring sig, när han vågar sig på att framställa anmärkningar, som han vet skola blifva mycket känbara för dem, de närmast drabba, och mycket obehagliga för dem, som de icke direkt drabba, men som ändock för mennens, för corpsens skull o. s. v. skola upptaga dem med misshag, — att hans ställning är densamma som den unge mennens, som skickas ned dit till platsen X, Y eller Z och som der finner sig omgifven af och utsatt för all den pression, som i slika fall kan utöfvas från jemställda och öfverordnade kamrater, en pression, som blifver i samma mån starkare, ju mera isolerad han der befinner sig? Är det verkligen möjligt, att någon kan tro den unge mannen om, att han der har samma förmåga att tillbakavisa påtryckningen: »tig med detta», som en ledamot af revisionscorpsen här i arméförvaltningen? Det är kanske möjligt för någon, som icke tagit närmare kännedom om, huru det går till inom vår militära byråkrati att inbilla sig något sådant, men för någon annan är det verkligen icke möjligt att tro det.

Jag frågar mig: huru skall det gå med denna unge man, som alltid kommer att anse sig stå i ett ömtåligt subordinationsförhållande till höger och venster och åt alla möjliga väderstreck, om han skulle finna, att det går t. ex. på det sättet oärligt till, att man — ja, här finnes intyg, jag skall taga en liten casus till att börja med, jag kommer kanske om fjorton dagar med en af den beskaffenhet, att kammaren aldrig någonsin förut hört talas om något liknande — om han, säger jag, t. ex. finner, att det icke är alldeles rätt, att man vid en skola, en militärskola, tager ut penningar för 3 hästskötare, när det i sjefva verket icke finnes mer än en — tager ut aflöning och portionsersättning för 3, när det icke finnes mer än en, och denne ende underhålls af manskapets proviant? Om man pressar honom från alla möjliga håll, tro då kammarens ledamöter verkligen, att det är lika säkert, att en anmärkning göres der nere, uti detta väl skyddade hålet, som här uppe i arméförvaltningen? Eller tror man väl, att revisorn der nere i landsorten, den unge mannen, som kanske icke ens rätt kommit under fund med, hvilka lagliga rättigheter han har, skall göra anmärkning, när han finner, att öfversten och chefen för ett regemente tager ut det ena halfva tusentalet kronor efter det andra för en tjenstehäst, som han icke har rättighet

att hafva? Sådana anmärkningar göras i arméförvaltningen och kunna der göras. Men det blir en erfarenhet för kammarens ledamöter att göra, huruvida dylika anmärkningar komma fram från dessa unga och i subordination väl inöfvade personer, som det vore meningen att skicka ned såsom revisorer till regementena och till Karlsborg.

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Detta är, hvad de mest erfarne i denna sak, såsom t. ex. statskontoret, hafva påpekat tydligt, om än varsamt. De hafva påpekat den betänkligheten, att revisionens ändamål i sjelfva verket upphäfves, om man supprimerar revisorernas sjelfständighet. Ja, en sådan revision, som då utföres, är sämre än ingen, emedan den invaggar folket och Riksdagen i den falska tryggheten, att man ordentligt granskat och tillsett, att de af Riksdagen beviljade medlen blifvit på ett ärligt, klokt och behörigt sätt använda.

Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet sade sig icke blott vilja påstå, utan äfven skola visa, att med denna sjelfständighet skulle komma att blifva väl bestäldt genom den instruktion eller de bestämmelser, som komme att utfärdas. Ja, dertill vill jag blott erinra, att det finnes många män här i landet — civila män visserligen också, men framför allt militärer — som hafva fullmakt, men som dock aldrig våga en sjelfständig handling. Vid sidan af dessa legala former, som det fordras en karl till att taga ut innebörden utaf — vid sidan af dem finnas påtryckningsmedel, som jag säkerligen icke behöfver beskrifva för den, som derom måste ega en mycket noggrannare och mera i detalj gående kännedom, än jag eftersträfvat att få.

Han yttrade vidare, att det vore underligt — jag tror, att ordet föll sig så — om de tillämnade revisorerna icke skulle gå upp emot de nuvarande. Nej, det vore verkligen icke underligt alls. Jag ber om ursäkt, att ett så obehagligt ämne som urtima Riksdagen lockar mig att ännu en gång taga ett exempel derifrån. Jag säger obehagligt, icke för mig och dem, som börja få rätt i hvad vi då sade, utan för — de andra. Då skrefs i den kongl. propositionen, att intendenturcorpsen skulle blifva en elit-corps, ett ideal af fullkomlighet. Bevisningen bestod deri, att man aftryckte, hvad en komité några år förut sagt om, hvad en intendenturcorps *borde* vara, och så flyttade denna beskrifning på idealet öfver på den corps, till hvilken man då begärde anslag. Nu har regeringen i den kongl. proposition, som vi i dag hafva att behandla, ändtligen kommit derhän att pruta af ganska betydligt på dessa loford — och de, som känna till saken, pruta af mycket mer. Det är nemligen så, att det står illa till med utbildningen. Man har en författning, der det föreskrifves en examen af den beskaffenhet, att jag utan den ringaste tvekan vågar förklara, att af idel militärer eller till militärväsendet hö-

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

rande folk det icke står till att sammansätta en examenskommission så beskaffad, att den kan samvetsgrant och ordentligt pröfva aspiranterna efter de fordringar, som författningen innehåller. Det är det ena. Det andra är det befordringssystem, som följes, och hvarom jag en annan dag får tillfälle att tala mera. Går man nu så till väga vid utbildningen af dessa revisorer, och följer man samma princip vid befordringar inom revisorscorpset, är det ganska visst, att herr statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet har mycket ringa grund att säga, att det skulle vara underligt, om de blifvande revisorererna icke skulle komma att gå upp emot de nuvarande. Jag anhåller, herr talman, att kammaren behagade afslå det nu föreliggande förslaget.

Herr Andersson i Nöbbelöf: I en organisationsfråga, som är så stor som den föreliggande, är det naturligtvis svårt att sätta sig in uti alla detaljer. Men hvad som är säkert är, att vår hittillsvarande arméförvaltning gifvit anledning till klander och ganska berättigadt klander, kanske icke minst från den siste ärade talaren. Då nu ett förslag till omorganisation framkom, var det gifvet, att det icke skulle blifva tillfredsställande för alla, och förslaget har icke heller fullt tillfredsställt mig. Men det kan icke hjälpas. Ty på afdelningen, der frågan första gången behandlades, funno vi dock förslaget vara så betydligt bättre än det gamla, att jag för min del icke kunde vara med om att afstyrka förslaget i dess helhet.

De detaljanmärkingar, som hafva rigtats mot detsamma, gälla dels revisorererna, dels räkenskapsväsendet.

Hvad räkenskaperna beträffar, är det alldeles misstag, att de skulle blifva mindre öfverskådliga än nu. Nu äro de inkrånglade och besvärliga att taga reda på. Enligt det föreliggande förslaget skola de sammanföras i intendenturstyrelsen, i det civila departementet, och komma der att blifva fullt enhetligt ordnade, så att hvar och en kan taga reda på hvar enda detalj i räkenskaperna och förvaltningen vid fördelningarna. I det fallet är det således inga anmärkingar att göra emot förslaget.

Hvad revisorererna beträffar, har jag redan inom afdelningen varit med om att göra vissa anmärkingar mot förslaget; vi ansågo nemligen, att det i vissa fall var litet svagt. Men när man närmare betänker förhållandena, finner man, att det icke är så farligt. Dessa revisorer äro visserligen officerare, men när de blifva intendentsaspiranter, när de öfvergå till intendenturen, ämna de lemna officerstjensten för att sedermera komma in som regementsintendenter eller intendenter. Då är det klart, att när de innehafva riktig fullmagt på sin plats, så stå de der fullt sjelfständiga. Således kunna vi icke — såsom den siste talaren — säga, att i och med att detta förslag antages, är all ordentlig revision omöjliggjord. Nej, tvärtom har det synt oss, att en

revision. som försiggår på den plats, der ett regemente är förlagd, bör bättre kunna följa sådana oegentligheter, som den senaste talaren påvisade, nemligen att man tagit betaldt för tre tjenstehästar i stället för en. Sådant kunna revisorerna taga reda på bättre, när de äro på platsen, än när de sitta i arméförvaltningen här uppe i Stockholm och händelsevis få reda på förhållandet.

För öfrigt är icke all författningskunskap utesluten från revisionen. Revisionen är ju icke förlagd endast till fördelningarna, utan skall fortgå äfven vid kammarrätten i Stockholm. Der finnas personer, som äro kunniga i författningarna och som kunna tyda dem, efter som de uteslutande syssla med sådant. Men för den kontroll, som skall ske vid fördelningarna, tror jag i förslaget finnas alldes tillräckliga garantier. I det fallet anser jag, att vi kunna vara nöjda med förslaget.

Det har af en reservant gjorts anmärkning mot öfverfältläkarens tillsättande. Jag har ingenting emot, om kammaren vill antaga hans förslag. Jag tror, att det reder sig mycket väl på det sättet, allra helst som vi af chefen för landtförsvarsdepartementet hört, att hela förslaget icke behöfver falla, om vi antaga denna ändring.

Jag anser för öfrigt, att det skulle vara en ganska stor fördel för kammaren att antaga detta förslag, hvarigenom man skulle komma till bättre klarhet och reda i räkenskaperna, än hvad fallet hittills varit.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget.

I detta yttrande instämde herrar *Erickson* i Bjersby, *Mallmin* och *Petersson* i Dänningelanda.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Rappe: Herr grefve och talman! Mina herrar! Jag skall endast yttra ett par ord, för det första med afseende å dessa revisorer. De hafva nu blifvit förvandlade till ytterst osjelfständiga personer. Men på hvad sätt har detta blifvit motiveradt? Först och främst säger man, att de äro unga män, som blifva utsatta för påtryckningar från alla håll och kanter, och att det skulle blifva omöjligt för dem att vid fördelningarna iakttaga den samvetsgrannhet, som man kan iakttaga här i Stockholm. Men hvem, mina herrar, har sagt, att revisorerna skulle vara unga osjelfständiga män? De tillhöra intendenturstyrelsens civilbyrå, de äro uppförda på intendenturstyrelsens stat, de äro delegerade från intendenturstyrelsen för att i orterna på nära håll kunna se till, huru förhållandena der gestalta sig.

Statsrevisorerna hade ju under sin verksamhet ursprungligen för vana att — under hela sin revisionstid — stanna här

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

(Forts.)

i Stockholm. Men på senare tider hafva de begynt att resa omkring i orterna för att med egna ögon tillse vissa förhållanden, på det att utom en formel revision äfven en saklig sådan måtte komma till stånd. Det förefaller mig, som om det tillvägagående, som nu är i fråga, vore alldeles lika med detta, nemligen att ifrån intendenturstyrelsen delegeras revisorer för att inom de särskilda fördelningarna kunna följa allt, hvad som der tilldrager sig, för att på det viset just på det noggrannaste tillse, att statens medel handhafvas på ett klokt sätt. Det synes mig, som om detta tillvägagående — långt ifrån att innebära fara och risk — tvärtom visar ett bemödande att, då det gäller en hufvudtitel, som har så stora anslag som den fjerde hufvudtiteln, finna ett sätt, hvarigenom man på det noggrannaste skall kunna tillvarataga statens medel.

Det nämndes också något om att intendenterna skulle vara så underhålliga — och så yrkade talaren afslag å Kongl. Maj:ts förslag! Om den nuvarande intendenturcorpsen visat sig svår att rekrytera, så beror detta på de afprutningar, som af Riksdagen gjordes 1892, då förslaget om omorganisation af intendenturcorpsen framlades. Det är icke heller underligt, ty om lönerna sättas ytterligt lågt, så skall man ej kunna få samma slags personal, som då lönerna blifva något så när jemförliga med dem för motsvarande platser inom armén. Det är just därför, som ett sådant förslag ingår i den kongl. propositionen.

Det synes mig klart, att om anmärkningar mot den nuvarande intendenturcorpsen kunna göras, så borde man vara så mycket angelägnare om att antaga det föreliggande förslaget, så att dessa anmärkningar kunde bortfalla.

Det förefaller mig, som om intet af hvad hittills här blifvit yttrad varit af beskaffenhet att ådagalägga, att Kongl. Maj:ts förslag icke förtjenade att antagas.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner: 1:o på bifall till utskottets hemställan oförändrad; 2:o på bifall till samma hemställan med den af herr Ivar Månsson under öfverläggningen föreslagna ändring; och 3:o på afslag å såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning. Herr talmannen förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda propositionen, men som votering begärdes, upptog herr talmannen, för bestämmande af kontrapositionen, å nyo hvardera af de båda återstående yrkandena, af hvilka det, som afsåg afslag, nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Som emellertid votering åskades jemväl i fråga om kontrapositionen, blef nu först uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen angående första punkten af förevarande utlåtande n:o 5 antager yrkandet om afslag å såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, röstar

Ang. indragning af arméförvaltningen och inrättande af nya embetsverk i dess ställe.

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till det af herr Ivar Månsson under öfverläggningen framställda förslag.

I denna första votering afgåfvos 123 ja-röster mot 91 nej-röster, i följd hvaraf propositionen för hufvudvoteringen erhöll följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i första punkten af förevarande utlåtande n:o 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Denna senare votering utföll med 95 ja och 117 nej, och hade kammaren alltså afslagit såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

I anseende till den långt framskridna tiden uppsköts den vidare behandlingen af föreliggande utlåtande till i afton kl. 7, då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,44 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.